

Vestland

Utfordringar for fylket og for regionane

Forord

Anne Gine Hestetun

Jenny Følling

UTKAST

Innhold

Innleiing

Bakgrunn

Kunnskapsgrunnlag

Nasjonale forventingar til regional planlegging

Særtrekk i ulike delar av Vestland

1	Hovudutfordringar for Vestland fylke	10
1.1	FN sine berekraftmål og hovudutfordringar for Vestland fylke	10
1.2	Hovudutfordringar for Vestland fylke	12
1.2.1	Klimaomstilling	13
1.2.2	Balansert areal- og naturressursbruk	13
1.2.3	Gode transportsamband og smart mobilitet	15
1.2.4	Grøn konkurransekraft	16
1.2.5	Digitalisering av samfunnet	18
1.2.6	Relevant kompetanse og kunnskap	19
1.2.7	Attraktive stader og gode nærmiljø	20
1.2.8	Eit fornyande, profesjonelt og frivillig kulturliv	21
1.2.9	Likeverdig samfunn	22
1.2.10	Ungdom – trivsel og tilhøyre	23
2	Utfordringar for regionane i Vestland fylke	25
2.1	Regionrapportar - Metode og medverknad	26
2.2	Regionrapportar	30
2.2.1	Møteregeion Bergensområdet	30
2.2.2	Møteregeion Indre Vestland	33
2.2.3	Møteregeion Nordhordland og HAFS	36
2.2.4	Møteregeion Sunnfjord og Nordfjord	39
2.2.5	Møteregeion Sunnhordland	43

Innleiing

Bakgrunn

Fylkeskommunane skal kvart fjerde år i medhald av plan- og bygningslova utarbeida ein regional planstrategi – ein utviklingsplan for fylket. Planstrategien skal fremje ei berekraftig utvikling. Strategien skal gjera greie for sentrale utviklingstrekk, utfordringar og mogelegheiter i fylket. Fylkestinget skal vedta strategien med mål og strategiar for dei næraste fire år. Strategien skal innehalde eit oversyn over kva planar som skal utarbeidast for å oppnå måla.

Neste planstrategi vil gjelda for åra 2020-2024. Det er nytt fylkesting for Vestland fylke som skal fatte vedtaket om strategien, seinast eitt år etter konstituering. Fylkestinga i begge fylka har derfor fatta eit likelydande vedtak om at det skal utarbeidast eit felles kunnskapsgrunnlag for å førebu eit vedtak i nytt fylkesting. Fylkestinget har gitt Fellesnemnda i oppdrag å fylgja denne prosessen. Fellesnemnda har vidare delegert oppdraget til arbeidsutvalet. I framdriftsplanen er det lagt opp til at ein rapport om hovudutfordringar skal leggjast fram for Fellesnemnda i juni 2019.

Kunnskapsgrunnlag

For å utarbeide kunnskapsgrunnlag er det gjennomført fylgjande:

- Utarbeiding av rapport Vestland – statistikk og utviklingstrekk
- Spørjeundersøking om utfordringar til kommunar, næringsliv, lag og organisasjonar
- Regionale dialogmøte med kommunar, næringsliv, lag og organisasjonar
- Faglege administrative innspel om utfordringar i begge fylkeskommunane

Fakta og innspel frå desse dokumenta og prosessane dannar grunnlag for omtalen av hovudutfordringar i dette dokumentet. I tillegg er vurderingar av folkehelseutfordringar innarbeidd. Desse vil også gå fram av ein eigen rapport om folkehelseoversikt. Det er også tatt omsyn til FN sine berekraftmål og nasjonale forventningar til regional og kommunal planlegging.

Nasjonale forventningar til regional planlegging

Regjeringa skal kvart fjerde år leggja fram nasjonale forventningar til regional planlegging. (Plan- og bygningslova § 6-1). Forventingane blei vedtatt ved kongeleg resolusjon 14.mai 2019. Nasjonale forventningar skal fylgjast opp i regional planstrategi.

Regjeringa legg vekt på fylgjande store utfordringar:

- Å skape eit berekraftig velferdssamfunn
- Å skape eit økologisk berekraftig samfunn gjennom mellom anna ein offensiv klimapolitikk og ei forsvarleg ressursforvaltning
- Å skape eit sosialt berekraftig samfunn
- Å skape eit trygt samfunn for alle

Regjeringa har bestemt at FN sine 17 berekraftmål skal vera det politiske hovudsporet og ein del av grunnlaget for regional samfunns- og arealplanlegging. Regjeringa vil utarbeide indikatorar for berekraftmåla som kan tilpassast regionale forhold.

Regjeringa vil styrke fylkeskommunens samfunnsutviklarrolle og legg vekt på regional planlegging som verktøy. Regional planlegging vil vera eit sentralt verktøy for å fastsetja mål for nye politikkområde som kulturminneforvaltning, kultur, næring og kompetanse. Regjeringa har konkrete forventningar til planlegging som verktøy for heilskapleg berekraftig utvikling.

Regjeringa konkretiserer sine forventningar til innhaldet i regional- og kommunal planlegging i tre hovudområde med underpunkt .

Vekstkraftige regionar og lokalsamfunn i heile landet

- *at fylkeskommunen og kommunane legg vekt på arbeidet med å redusera klimagassutslepp og legg til grunn høgaste alternativ for klimaframskrivingar for klimatilpassing i planar.*
- *at fylkeskommunane og kommunane legg til rette for vekst i sysselsetjing og produksjon i grønt og berekraftig næringsliv med omstilling, innovasjon og vekst i nye arbeidsplassar.*
- *at fylkeskommunen tek ansvar for ein regional kompetansepolitikk og tek omsyn til flyktningar og innvandrarar sine behov.*
- *at fylkeskommunen og kommunane tar omsyn til viktig naturmangfald, leveområde for ville pollinerande insekt, friluftslivområde, overordna grønstruktur, kulturhistoriske verdiar og kulturmiljø og landskap, strandsoneverdiar og jordbruksområde, drikkevasskjelder.*
- *at fylkeskommunen og kommunane utviklar dei norske verdsarvområda som fyrtårn for beste praksis innafør natur- og kulturminneforvaltning gjennom arealplanlegginga.*
- *At fylkeskommunen og kommunane set av tilstrekkeleg areal til ønskt vekst i oppdretts- og havbruksnæringa*
- *At fylkeskommunen og kommunane legg til rette for meir verdiskaping og nye grøne næringar innanfor jord- og skogbruk*
- *at fylkeskommunen og kommunane sikrar viktige mineralførekomstar og at forvaltning av byggjeråstoff vert vurdert i eit regionalt perspektiv.*

Berekraftig areal- og transportutvikling

- *at fylkeskommunen og kommunane legg til rette for vekst og utvikling i kompakte og klart avgrensa byområde gjennom fastsetjing av utbyggingsmønster, senterstruktur og hovudtrekk i transportsystemet.*
- *at fylkeskommunen og kommunane legg til rette for eit godt samferdselsnett*
- *at fylkeskommunen og kommunane sikrar arealbehovet til forsvaret*
- *at fylkeskommunen og kommunane legg til rette for høg arealutnytting i byområde gjennom fortetting og transformasjon med kvalitet.*
- *at fylkeskommunen og kommunane legg til rette for sykling og gange i byar og tettstader*
- *at byregionar og fylkeskommunen vidareutviklingar samarbeid om transport på tvers av administrative grenser der ein medverkar til effektiv ressursbruk, næringsutvikling, busetjing og sosial berekraft i alle delar av fylket.*
- *at fylkeskommunen og kommunane legg til rette for kostnadseffektiv framføring av mobil- og breibandnett gjennom bruk av eksisterande føringsveggar.*

Byar og tettstader der det er godt å bu og leve

- *at kommunane har ein aktiv og heilskapleg areal- og sentrumspolitikk der ein legg vekt på å styrke sentrumsområde og tar ei leiande rolle i sentrumsutviklinga.*
- *at bustadpolitikken og bustadplanlegginga er ein integrert del av kommunen sin strategi for samfunns- og arealutvikling og tar bustadsosiale omsyn, tilrettelegg bustader for eldre og personar med nedsett funksjonsevne.*
- *at kommunane planlegg for å motverke konsentrerte levekårsutfordringar, legg universell utforming til grunn og sikrar folkehelse.*
- *at kommunen legg vekt på arkitektur og kvalitet og tek utgangspunkt i kulturhistoriske element og særpreg.*
- *at fylkeskommunen og kommunane tek vare på kunst og kultur som del av planlegginga og legg til rette for eit fritt og uavhengig kulturliv*
- *at kommunar og fylkeskommunen har ei aktiv og heilskapleg tilnærming til utvikling av aldersvenleg samfunn*
- *at kommunane sikrar byrom og bløgrøn infrastruktur og legg til rette for fysisk aktivitet og naturopplevingar*
- *at fylkeskommunen og kommunane sikrar bruks- og verneverdiane i vassdrag.*
- *at kommunane sikrar gode vilkår for god psykisk og fysisk helse*
- *at kommunane tek hand om barn og unge sine interesser gjennom å fremje trygge, attraktive og aktivitetsfremjande by- og bumiljø*
- *at kommunane sikrar trygge og helsefremjande bu- og oppvekstmiljø, frie for skadeleg støy og luftforureining*

Særtrekk i ulike delar av Vestland

Sentralitet

Kommunane i Vestland har mange felles utviklingstrekk og utfordringar. På nokre område er det likevel vesentlege forskjellar. Sentralitet, om kommunen er sentralt plassert i høve til arbeidsplassar og servicefunksjonar, seier mykje om situasjonen i kommunen. Kommunane i indre deler av Vestland, Nordfjord og kring Sognefjorden er minst sentrale.

Folketalsutvikling

Blant dei 43 kommunane i Vestland (frå 2020) har folketalsutviklinga vore positiv i 28 av kommunane, med ei særleg auke i Bergensområdet og kring regionsentera. Utviklinga peikar no i retning av større utfordringar med redusert innvandring og fallande fødselstal. Dette kan skapa eit enda større skilje mellom kommunane. Indre deler av Vestland kan merka dette mest, men også langs kysten kring Sognefjorden og nord i fylket kan få merka fylgjene av dette dei næraste åra.

Figur 1.1.1

Utdanning

Fylket har gjennomgåande høgt utdanningsnivå. Bergensområdet bidreg til å trekke opp, men også mindre sentrale kommunar er prega av høgt gjennomsnittleg utdanningsnivå. Dette gir moglegeheiter for vidare utvikling av kompetansearbeidsplassar. Vidare er det eit ynskje om kortreiste utdanningstilbod, i tillegg til desentralisert skulestruktur i vidaregåande opplæring, for å bidra til å halde på innbyggerane etter fullført utdanning. Innbyggerane er også opptekne av ei tettare kopling mellom vidaregåande skule, utdanningsinstitusjonar og næringslivet for å legge til rette for rekruttering av relevant kompetansearbeidskraft lokalt. Då vil det også vere fordelaktig om vidaregåande skular og utdanningsinstitusjonar er lokalisert nær arbeidsplassane.

Arbeidsplassar

I heile fylket, men spesielt i dei meir rurale stroka, vil det vere viktig å legge til rette for ein meir variert arbeidsmarknad i tillegg til å skape nye arbeidsplassar lokalt. Dei fleste kommunane har ein høg del tilsette i offentleg sektor, med Bergen som eit tyngdepunkt der statleg verksemd utgjer mange arbeidsplassar. Fleire kommunar i Sunnhordland, Nordhordland, HAFS og Nordfjord har ytra ynskje om fleire offentlege og statlege arbeidsplassar lokalisert i sine kommunar. Næringslivet elles har ei deling med kysten dominert av marin og maritim verksemd, og indre deler av Vestland med stort innslag av kraftkrevjande industri og reiseliv. Det er stor vilje til å byggje vidare på dette. Til dømes etterspør næringslivet i indre deler av Vestland kompetanse i industrien for å bli fornybar-regionen.

Transport

Transportutfordringar og reisevanar er ulike i fylket. Dette har samanheng med befolkningstettleik og -fordeling. Sjølv om 80 prosent av innbyggerane i fylket bur i tettstader, er det stor ulikskap mellom kommunane i fylket når det gjeld busetjingsmønster. Bergensområdet har naturleg nok best kollektivdekning. I meir rurale stork etterspør innbyggerane høgare frekvens i tilbodet og meir fleksible tilbod. Det er til dømes føreslått å vidareutvikle konsept «Heim for ein 50-lapp» og «Travel like the locals». «Heim for ein 50-lapp» gjer at ungdom kan nytte kollektivtransport utanom oppsette rutetider, slik at det er lettare å ta del i fritidsaktivitetar utan å vere avhengig av kollektivtransport med lite frekvente avgangar. Konseptet «Travel like the locals» legg til rette for at turistar i større grad kan nytte kollektivtilbodet lokalt. Dette kan bidra til å oppretthalde eller auke frekvens i kollektivtilbodet for innbyggerane som følgje av auka kundemasse.

Kultur

Kulturtilboda er noko ulike i kommunane. I sør er det langt fleire profesjonelle kunstnarar og kulturarbeidarar, medan det i nord er større oppslutning om kulturskule og frivillig arbeid. Små kommunar har høgast deltaking i kulturskule og frivillig arbeid. I indre delar av Vestland er det eit gjennomgåande trekk at ungdomsskuleelevar er meir nøgd med tilbodet av idrettsanlegg og kultur. Eit godt kulturtilbod er viktig for å sikre inkludering og byggje attraktive lokalmiljø, i tillegg til å vere ein ressurs i reiselivssamanheng. Tettare samarbeid mellom aktørar innan kultur og reiseliv kan bidra positivt til innbyggerane sitt kulturtilbod. Vidare etterspør kulturinstitusjonar i fleire regionar i fylket større regionale kultursatsingar.

Særtrekk i kvar møtereion:

Bergensregionen

- Høgt folketal og vekst
- Høg del unge, men netto utflytting til austlandet
- Sterke kunnskapsmiljø, kompetansearbeidsplassar og høg kompetanse

- Høgfrekvent kollektivtransport
- Transportknutepunkt, men sårbar transport på veg
- Sterkt profesjonelt kulturliv, lågare del i organisert kulturaktivitet

Indre Vestland

- Folketalsnedgang, låg del unge
- Store avstandar
- Gode skuleresultat og attraktivt høgskulemiljø
- Næringsliv med styrke innan reiseliv og fornybar energi/industri
- Høgt naturmangfald og store verdiar i natur- og kulturlandskap
- Stor skredfare
- Liten tilgang på høgfrekvent kollektivtilbod
- Høg trivsel

Nordhordland og HAFS

- Folketalsnedgang, låg del unge
- Gode skuleresultat
- Styrke innan marin og maritim næringsverksemd som kan utviklast
- Utsett for stormflo og skred
- Liten tilgang på høgfrekvent kollektivtilbod
- Utfordrande vegtransport
- Aktivt kultur- og idrettsliv

Sunnfjord og Nordfjord

- Folketalsauke i sentrale kommunar, aukande del eldre
- Svakt utdanningstilbod, men gode prestasjonar
- Høg sysselsetjingsgrad og varierte arbeidsplassar
- Aukande fare for stormflo og skred
- Låg del med høgfrekvent kollektivtilbod
- Store avstandar og utfordrande vegnett
- Variert og aktivt kultur- og idrettsliv

Sunnhordland

- Folketalsvekst, høgare del eldre
- Høg sysselsetjing og mangel på fagarbeidarar
- Sterkt næringsliv innan marin og maritim sektor
- Stort naturmangfald
- Auka fare for stormflo
- Låg del med høgfrekvent kollektivtilbod
- Rikt kulturliv

UTKAST

1 Hovudutfordringar for Vestland fylke

1.1 FN sine berekraftmål og hovudutfordringar for Vestland fylke

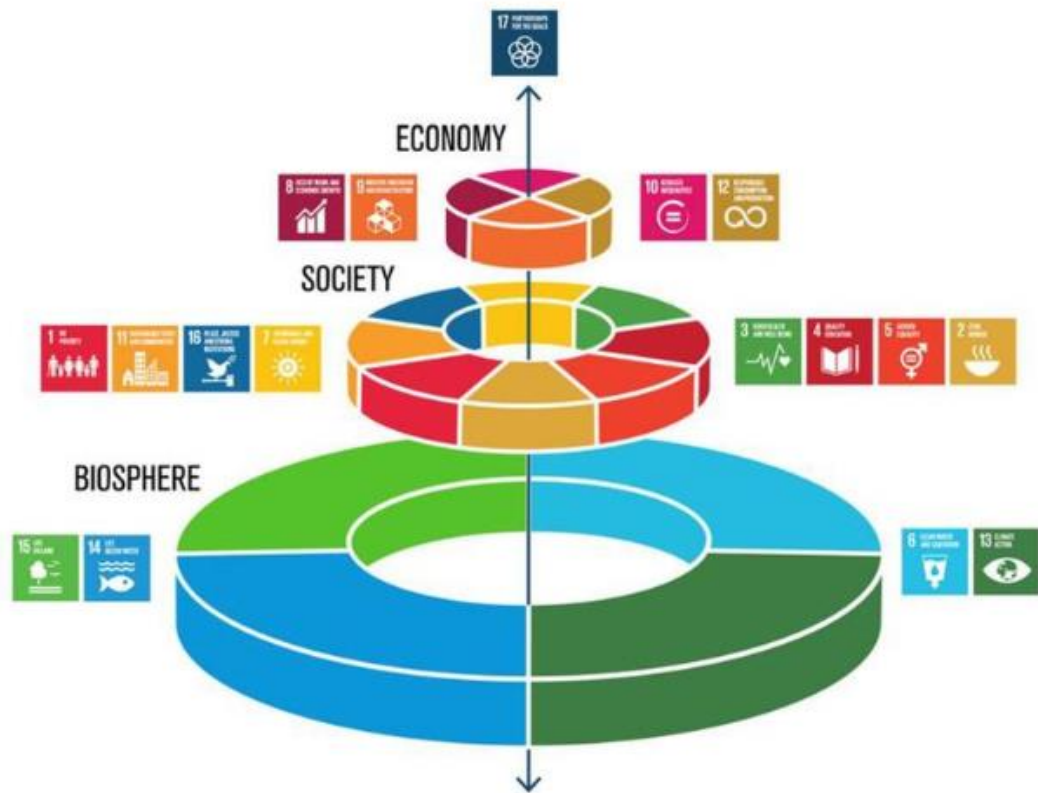
FN har vedtatt mål for berekraftig utvikling fram mot 2030. Måla inneheld 17 hovudmål med 169 delmål, og det er utvikla 232 indikatorar. FN oppmodar alle medlemsland til å nytte desse i sitt utviklingsarbeid.

Måla kan også nyttast på alle forvaltningsnivå og innan ulike sektorar, samt i private verksemdar. Fylkestinget i Hordaland har samrøystes vedteke fylgjande i møte 02. og 03.10. 2018:

Fylkestinget i Hordaland meiner at FNs bærekraftmål bør vera overordna og førande i arbeidet fram mot og i det nye Vestland fylkeskommune.

Dette vedtaket er fylgt opp i arbeidet med kunnskapsgrunnlaget for regional planstrategi 2020-2024 og blir vidare utdjupa i strategiarbeidet når dette formelt startar opp i nytt fylkesting.

Berekraftig utvikling er omtalt som ei utvikling der det er ein balanse mellom økonomisk utvikling, sosial utvikling og naturmiljøets toleevne. Framtidige generasjonar sine moglegheiter skal tas vare på lik linje med noverande. Dei 17 berekraftmåla er framstilt i ein pyramide der eitt nivå byggjer på nivået under slik som vist i figuren under. Mange utfordringar i Vestland vil vera relevant for fleire mål og nivå i denne figuren.

I dette kapitlet er det vurdert om dei 17 måla er fanga opp av dei utfordringane som det kan arbeidast vidare med i planstrategien for Vestland . Gjennomgangen viser at hovudutfordringane i Vestland i stor grad fangar opp FN sine berekraftsmål. Ved fastsetjing av mål og strategiar i komande regionale planstrategi vil det gjerast vidare prioritering og konkretisering.

Indikatorar vil vurderast og leggast fram for fylkestinget når arbeidet med planstrategi startar opp i nytt fylkesting.

FN sine bærekraftsmål og hovudutfordringar for Vestland fylke

FN mål: (Symbol kjem)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Hovudutfordring																	
Klimaomstilling		1	1			1	1	1	1		1	1	1	1	1		1
Balansert area- og naturressursbruk		1				1	1				1	1	1	1	1		1
Gode transport - samband og smart mobilitet			1						1		1		1				1
Grøn konkurransekraft	1	1	1			1		1	1	1		1	1	1	1		1
Digitalisering av samfunnet			1	1				1	1		1		1			1	1
Relevant kompetanse og kunnskap	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		1	1	1	1	1
Attraktive stader og gode nærmiljø			1							1	1		1			1	1
Fornyande, profesjonelt og frivillig kulturliv			1							1	1					1	1
Likeverdige samfunn			1	1	1			1		1							1
Ungdom – trivsel og tilhøyre			1	1				1		1							1

1.2 Hovudutfordringar for Vestland fylke

Eit overordna føremål med arbeidet med regional planstrategi er å fremja ei bærekraftig samfunnsutvikling i Vestland fylke. Føremålet femnar vidt og vedkjem alle forvaltningsnivå og

sektorar. Det bør tas omsyn til at heile fylket skal ha ei tilfredsstillande utvikling og kvart individ ein god livskvalitet.

Arbeidet med å etablere Vestland fylkeskommune er kome mykje lenger enn i førre planstrategiperiode. Utfordringane er no felles. På dialogmøta rundt i fylket er det uttrykt støtte til eit nytt fylke, og samstundes understreka trong for å halde fram samarbeid med Rogaland og Møre og Romsdal fylker som del av dette.

1.2.1 Klimaomstilling

(FN mål 2, 3, 6, 7, 8, 9, 11,12, 13, 14, 15, 17)

Ei global utfordring

Klimaendringane er ei av vår tids største utfordring og råkar alle samfunnsområde. Det er ei global utfordring som har store lokale konsekvensar, men som også gir store lokale mogelegheiter. Utfordringa synleggjer at vi tilhøyrer ein felles klode og at berre oppfølging av Parisavtalen under FN kan hindre klimaendringane. Norge både bidrar til og blir råka av eit varmare klima.

Stortinget har forplikta nasjonen til å utvikla eit lågutsleppssamfunn innan 2050. Ei omstilling der ein endar heile samfunnet, arbeider for å redusere klimagassutslepp og tilpassar oss klimaendringane er naudsynt. FN sitt klimapanel meiner vi har kun 11 år på oss til den omstillinga som er naudsynt.

Redusere klimagassutslepp

Klimagassutslepp kjem frå alle samfunnsområde, men i Vestland mest av alt frå industri, olje og gass sektoren, sjøfart og vegtransport. Å elektrifisere transportsektoren er eit satsingsområde i Vestland alt i dag. Hydrogen kan bli eit nytt alternativt drivstoff. (bilde) Fylkeskommunen og kommunane har gått føre med tiltak på ei rekkje område til dømes innan transport og energi i bygg. Næringslivet viser vilje og evne til å redusere sine utslepp. Statlege tilskot er naudsynt for å kunne omstille i ein meir klimavenleg retning. Kvar einskild individ sin kunnskap og haldning vil telja i denne omstillingsprosessen.

Tilpassing til eit endra klima

Klimaendringane er venta å føra til ein gjennomsnittleg temperaturauke på 4 grader i Vestland fylke frå 1971-2000 til 2071-2100. Årsnedbøren er venta å auka med kring 15% , og det er sannsynleg at episodar med kraftig nedbør vil auke. Følgen av det er fleire og større regnflaumar og jord-, flaum- og sørpeskred, samt steinsprang. Samtidig aukar faren for stormflo, tørke om sommaren og snøskred. Vestlandet er den landsdelen som vil bli mest råka av ekstremver.

Økosystema er tilpassa dagens klima og ein må forvente vesentleg påverknad på ei rekkje naturtypar. Auka sjøtemperatur kan påverka dei viktige fiskeri- og havbruksressursane. Mange bygningar, eit anslag på 20 000, ligg i område med flaumfare. Særleg merkbart i dag er utfordringar knytt til auken i skredepisodar på veg og jernbane.

1.2.2 Balansert areal- og naturressursbruk

(FN mål 2, 6, 7, 11, 12, 13, 14, 15,17)

Klimavenleg utbyggingsmønster

Eit klima- og miljøvenleg utbyggingsmønster vil bety å sjå arealbruk og transport i samanheng. Lokalisering av utbyggingsområde slik at trongen for biltransport til og frå næringsområde, arbeid, handling og fritidsaktivitetar er avgrensa, vil minske klimautslepp og spare verdifulle areal. Fortetting og kompakt utbygging med fokus på kvalitet forsterkar effekten og gjer at fleire kan gå og sykle. I dei folkerike områda rundt Bergen og Haugesund er dette særleg viktig. Medviten lokalisering i høve til kollektivtransport og transportknutepunkt vil vera både miljøvenleg og samfunnsnyttig. Tal for byggestatistikk i Vestland fylke peikar i retning av at eit spreidd utbyggingsmønster framleis aukar ikring tettstadane.

Sikre verneverdiar

Ei balansert og langsiktig forvaltning av areal-, natur- og kulturminneressursar krev god kjennskap til verneverdiane i regionen.

Matjord er ein svært avgrensa ressurs i Vestland fylke, men betyr mykje for busetjingsmønster og beredskap. Årleg omdisponering av matjord har gått ned, men framleis er det trong for å styrka jordvernet.

Vestland fylke har stort naturmangfald, både på land og i sjø, men det skjer ei negativ utvikling i fleire økosystem. Naturmangfald har ein verdi i seg sjølv, men gjer også fylket meir motstandsdyktig mot ytre påkjenningar og endringar som til dømes klima. Ansvar for å sikre leveområde for villrein og laks- og sjøaure er ei særleg utfordring i Vestland.

Fylket har ei rik kulturhistorie med mange kulturminne og kulturmiljø som spenner over eit tidsrom på om lag 10 000 år. Dette gjeld særleg steinalderlandskapet langs kysten som har nasjonal og internasjonal kulturminneverdi. Det årlege tapet av kulturminne både frå nyare tid og eldre er vesentleg og bør reduserast.

Vestnorske fjordlandskap er på UNESCO si verdsarvliste. Gjennom arealplanlegginga kan verdsarvområdet utviklast til fyrstårn for den beste praksisen innafor natur- og kulturminneforvaltning.

Potensialet for friluftsliv er stort, men områda er også utsett for nedbygging særleg i fjellområda, i strandsona og nært tettstader.

Langsiktig naturressursforvaltning

Fylket har svært store verdier knytt til vassdragsregulering og produksjon av fornybar elektrisk kraft. Mykje er tatt i bruk og utfordringa er å dra større nytte av elkrafta i eige fylke. Potensialet for vindkraftproduksjon er også vesentleg. Kartlegging av kor ein kan lokalisera vindkraftanlegg er i gang, men motstanden er stor på grunn av natur- og landskapsinngrepa det medfører. Det bli peikt på havvind som eit betre alternativ.

Ressursar i tilknytning til kyst, fjord og hav har tradisjonelt hatt mykje å sei for fylket. Fylket har ei svært lang kystline. Utnytting av kystnære farvatn til tradisjonelt fiske, akvakultur og nye artar kan utviklast vidare innafor berekraftige rammer.

Reint vatn er ein ressurs som ofte vert tatt for gitt. Men statusrapportar visar at ikkje alle vassførekomstar har eit tilfredsstillande tilstand for helse- og miljø. Reduksjon av forureinande utslepp til vassdrag og fjordar er framleis ei utfordring.

Byggeråstoffa sand, grus og pukk har også sin bakgrunn i stadeigne ressursar som kan utnyttast i ei grøn omstilling av næringslivet. For å oppnå klimamål bør desse brukast nærare kjeldene.

Skal ein unngå at verdiar og ressursar unødig går tapt, er det naudsynt med ei avveging av verneverdiane opp mot til dømes utnytting av naturressursane i eit langsiktig perspektiv.

1.2.3 Gode transportsamband og smart mobilitet

(FN mål 3, 9, 11, 13, 17)

Gode interne vegsamband i nytt fylke

Eit nytt og større fylke med nye og større kommunar har behov for å utvikle betre interne transportsamband. Nord-sør sambanda som E 39 og riksveg 13 blir sentrale i å binda fylket saman. Ferjefri E 39 og tilknytninga til Bergen er framheva som avgjerande for viktige næringsområde. Dei store trafikkmengdene rundt Bergen saman med topografien skaper eit svært sårbart punkt for transporten. Nord-sør sambanda må knytast til vintersikre aust-vestsamband. I nordvest er det eit uttrykt ynskje om ein ytre kystveg i tillegg til E 39.

Fylkesvegane i forfall

Fylkesvegane må vera gode matevegar for hovudsambanda og skapa vilkår for robuste bu- og arbeidsmarknadsområde. Fylket står framfor store utfordringar på fylkesvegnettet både når det gjeld standard, utbetring av tunellar og vedlikehald. Over halvparten av fylkesvegane har dårleg dekketilstand. Det er anslått eit behov for i 11-12 milliardar for å ta igjen etterslepet. Eit stort tal ferjer, i alt 28 samband, er skapar barrierar.

Kollektivtransport med hurtigbåt, fly og tog

Båttransport spelar ei viktig rolle på delar av kysten, og kan spela ei viktigare rolle, særleg inn mot Bergen. Utfordringa er at båttransport er kostnadskrevjande og gir særleg høge utslepp i dag. I framtida kan låg- og nullutsleppsteknologi gjere båttransport meir berekraftig.

I eit større fylke med store avstandar vil flytransport via dei regionale lufthamnene vera ein del av kollektivtilbodet. Utvikling av regionale ruter vil vera avgjerande for at fylket skal fungera effektivt og næringslivet skal konkurrera med andre delar av landet.

Tog spelar ei viktig rolle langsetter Bergensbanen. Med ny Vossebane og Ringeriksbane vil Bergensbanen sin konkurransekraft mot fly og bil bli kraftig styrkt på strekninga mellom Vestlandet og Austlandet

Kvardagstransport - å gå, sykle eller reise kollektivt

Kvardagstransporten er viktig for alle og opnar for kontakt og deltaking i samfunnet. I område med tett busetnad bør gange og sykling samt kollektivreiser vera den mest attraktive transportform for persontransporten. I Bergensområdet gjeld nullvekstmål for personbiltransporten. Gjennom verkemidlane i Miljøløftet har det vore ei endring i transportmiddelfordelinga med auke i miljøvenlege transportformer og reduksjon i biltrafikken. I heile fylket er det utfordringar når det gjeld manglande tilrettelegging for gåande og syklende og utrygge skulevegar. Meir kompakt utbyggingsmønster vil på sikt kunne skapa grunnlag for betre transporttilbod. I spreiddbygde område kan ein finna nye løysingar for kollektivtransport ved bruk av ny teknologi og smarte løysingar.

Samordning med næringsliv

Meir transport av gods med båt og tog kan avlaste vegane og minske klimagassutslepp. I eit eksportretta fylke der maritim og marin verksemd står sterkt, kan gode hamner styrke fylket sin posisjon. Vidare kan ny trase, fleire kryssingsspor og rassikring på Bergensbanen sikre jernbanen sin konkurransekraft for gods.

Riksvegane er spesielt viktig for næringslivet og i transportkorridorane aust-vest er det utfordrande med omsyn til standard, ras og regulativitet om vinteren.

Samarbeid med reiselivsnæringa kan vera med på å skapa grunnlag for nye løysingar. Prosjektet «Travel like the locals» er eit døme innan kollektivtransport. Fylket sine nasjonale turistvegar har ei særleg viktig rolle.

Ras- og flaumfaren aukar

Infrastruktur knytt til veg og jernbane er alt påverka av dagens klimaendringar og det er venta auka utfordringar som følge av faren for fleire flaumar og jord-, flaum- og sørpeskred. (bilde). Særleg den daglege opplevinga av fare for pendlarar og skuleelevar er uholdbar.

Vestland fylke er eit svært skredutsett område med i alt 277 registrerte skredpunkt langs veg. Bergensbana er den mest skredutsette bana i Norge. E 16 er svært utsett og skapar sårbarheit i ein viktig transportkorridor. Utbetring av Vossebana i ny trase og ny E 16 vil bety mykje for samfunnstryggleiken i fylket.

Teknologiutvikling og lågutsleppstransport

Det neste tiåret vil ny teknologi ha stor innverknad på alle aspekt ved transport og mobilitet. Stikkord er elektrifisering, kombinert mobilitet, sjølvkøyrande køyretøy og digitale system.

Samferdselsektoren er ei stor kjelde til klimagassutslepp. For alle transportformer med bil, båt og fly er utfordringa overgang til låg- og nullutsleppsteknologi. Elbilen er i frammarsj og fylket har ein høg del elbil og mange ladestasjonar. Fylket er ein verdslaiande region i overgang til nullutsleppsbilar. Denne utviklinga bør det byggjast vidare på.

Regjeringa har som mål at kollektivtrafikken skal vera fossilfri innan 2025. Fylket kan her vera ein pådrivar gjennom innkjøp og gje stimuli til teknologisk utvikling. Dei første elferjene er i drift og dei fleste sambanda blir elektrifisert dei komande åra. Bussar og drosjer står for tur. Industrien i Vestland er alt i verdsklasse når det gjeld maritim nullutsleppsteknologi. Fylket kan vera testområde for elektriske rutefly på kortbanenettet. Flyruta Flesland-Førde er interessant som pilot for elfly som ledd i ei langsiktig satsing.

1.2.4 Grøn konkurransekraft

(FN mål 1, 2, 3, 6, 8, 9, 10, 12, 13,14, 15,17)

Robust næringsliv

Vestland fylke er kjenneteikna av eit variert og sterkt næringsliv og ei sysselsetjing på 66% som er det same som landsgjennomsnittet. Effekten av oljeprisfallet som i førre strategiperiode skapte arbeidsløyse langs kysten, er no borte. Men prisfallet synleggjorde avhengigheita av olje- og

gassrelatert næringsliv og moglegheitene som ligg i utnytting av kompetansen over i nyskaping og innovasjon. Nytablerte føretak i Vestland skapar fleire arbeidsplassar enn snittet nasjonalt og mengda føretak veks i dei fleste kommunar. Det er berekna at fylket manglar opptil 4500 personar til ledige jobbar. Ein konkurransefordel i Vestland er eit høgt utdanningsnivå og relevante forskingsmiljø, i tillegg til ein arbeidskultur som stimulerer til innovasjon og utvikling. Betre vegnett er eit sentralt element for auka konkurransekraft.

Usikkerheit internasjonalt råkar eksportfylket

Fylket er kjenneteikna av høg del eksportretta næringsliv som konkurrerer i ein global marknad. Mange arbeidsplassar er tidlegare flytta til lågkostland. Den internasjonale situasjonen skapar no usikkerheit med tilløp til handelskrig og proteksjonisme i viktige marknader.

Omstilling til grøn konkurransekraft

Ei berekraftig utvikling innan næringslivet kan kort omtalast som omstilling til grøn konkurransekraft, ei utvikling som bidrar til å kutte klimagassar og miljøulemper og samstundes aukar verdiskaping og sikrar sysselsetjing. Utfordringa både på kort og lang sikt blir å gjera oss mindre olje- og gassavhengig både ut i frå klimaomsyn og omsyn til eit robust næringsliv. Bioøkonomi og sirkulær økonomi er stikkord for mogeleg utviklingsretning. Eit enda større mangfald i kompetansekreivjande foredling av naturressursar er ein veg å gå. Spesialisering innafor næringar der vi har føresetnad for konkurransefortrinn, «smart spesialisering», kan vera ein metodikk. Området Sløvåg-Mongstad er alt i dag ein viktig arena og har eit stort potensiale for utvikling av grøn industri.

God tilgang på fornybar energi og industri i utvikling

Vestland fylke er alt Norges største produsent av fornybar energi. Denne er mellom anna utgangspunkt for ein kraftkrevjande industri som grunna høg kompetanse står seg i konkurransen med lågkostland og kan bidra til utvikling av miljøvenlege produksjonsprosessar. Denne industrien er lokalisert i delar av fylket som har trong for fleire arbeidsplassar. Havvind er døme på eit område der Vestland har ein unik sjanse til å delta i omstilling til fornybar grøn energi.

Marine og maritime næringar i verdsklasse langs kysten

Marine og maritime næringar er solide og held internasjonalt nivå innafor vårt fylke. Langs kysten er det stor aktivitet og innovasjon og utvikling av ny teknologi innan desse næringane som kan gje grunnlag for robuste berekraftige arbeidsplassar i framtida. Vestland blir det største akvakulturfylket etter samanslåinga. Akvakulturnæringa står framfor store utfordringar både gjennom tap i produksjonen og i høve til miljøkonsekvensar.

Reiseliv med potensiale for vekst, særleg i indre Vestland

Også reiseliv har ein særleg sterk posisjon i dette fjordfylket der landskapsverdiane har stor internasjonal appell. Indre Vestland har i den samanheng ein lang tradisjon og ein særleg tiltrekkingskraft saman med Bergen som innfallspport. Reiselivet er i sterk vekst og har stor verknad for både lokal sysselsetjing og kommunal økonomi. Den gir arbeidsplassar i delar av fylket kor det er trong for tilflytting. Vi har gode moglegheiter og interesse for å utvikle eit grønt reiseliv. Reiselivsdestinasjonar kan arbeida for å bli kvalitetsmerka som eit berekraftig reisemål.

Kortreist lokal mat ein ressurs

Grøn konkurranse kan også relaterast til bruk av stadeigne ressursar innan landbruk. Kortreis matproduksjon bidrar til å sikre matjord for framtida, tek vare på kulturlandskap og gir sysselsetjing i delar av fylket der det er trong for auka tilflytting.

Kulturmiljø som verdiskapar

Kulturminne har ein eigenverdi, men er også verdifullt for verdiskaping. Kulturminne og kulturmiljø må i aukande grad bli sett på som ressursar for lokal næringsutvikling. Bevaring og gjenbruk av kulturminne i kombinasjon med busetjing og vekst skapar positive synergjar i lokalsamfunnet.

1.2.5 Digitalisering av samfunnet

(FN mål 3,4 ,8, 9, 11, 13,16,17)

Digitalisering påverkar heile samfunnet

Dei siste 20 åra har digitaliseringa forandra samfunnet vesentleg. Breiband med høg kapasitet legg grunnlaget for at mange tenester kan formidlast på nye måtar. Utbreiing av smarttelefon er stor. Nye analyseverktøy utnyttar datastraumane. Sosiale medium gir nye kontaktformer og opnar for deltaking i samfunnslivet på nye måtar.

Bruk av IKT gir vesentlege mogelegheiter for å bidra til mindre klimagassutslepp og betre miljø

Breiband til alle

Utfordringa blir å utnytta denne teknologien på ein måte som tener Vestland fylke. Utviklinga har hittil vore prega av stor grad av privat initiativ og lite offentleg styring. Offentlege organ innan digital infrastruktur verkar lite samordna og fragmenterte. Fylkeskommunen kan spela ei sterkare pådrivarrolle for å sikre breiband til alle og god mobildekning i heile fylket.

Avstandulempar kan motverkast av digitale tenester

I eit fylke med store avstandar blir digitalisering av tenester viktig for å minske avstandulempene.

IKT baserte løysingar vil kunne utvikle og effektivisere transport og legge til rette for kombinert mobilitet. E-helse og e-læring er døme på tenester som alt er under utvikling. Den auaknde gruppa eldre i distriktkommunar kan bu lengre i eigen heim ved bruk av teknologien. Kulturfeltet er også under endring ,kunstproduksjon, formidling og digitalisering av kulturarv og arkiv er døme på tema som omfattast. Nye aktivitetar som e-sport veks fram. Rett bruk av IKT styrkar næringslivets konkurransevne. IKT gir også nye arbeidsplassar innan IKT feltet som støttefunksjonar til digitaliseringa av samfunnet.

Kompetanse og kunnskap om konsekvensar av vegval

For å vera rusta til denne omstillinga i samfunnet blir det viktig med digital kompetanse på alle nivå heilt frå grunnleggjande meistring som medborgar til forskingsbasert kunnskap. Digitalisering medfører også farar og fallgruver som ein kan unngå til dømes innan tryggleik, personvern og spreiding av falske nyheiter og informasjon. Nokre grupper kan bli sett utanfor det digitale samfunnslivet. Utviklinga bør følgjast tett av forskning som kan gje tilrådingar når vi står framfor vegval.

1.2.6 Relevant kompetanse og kunnskap

(FN mål 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16,17)

Gjennomført utdanning er inngangsbilletten til arbeidsmarknaden

Kompetanse og kunnskap er ein nøkkelfaktor for utvikling både for den einskilde og samfunnet. Utdanningsnivået er generelt høgt i fylket.

Utdanning på vidaregåande nivå betyr mykje for å koma inn på arbeidsmarknaden og vera økonomisk sjølvstendig. Ungdom som ikkje har fullført vidaregåande opplæring er særleg utsett for å hamne varig utanfor arbeidslivet. Andelen med grunnskule som høgaste fullføre utdanning har diverre auka dei siste åra. Å kunne tilby ei utdanning som er tilpassa den einskilde sine føresetnader og evner er derfor avgjerande og krev stor grad av samordning mellom ulike forvaltningsnivå og skreddarsaum kring den einskilde elev.

Betre gjennomføringsgrad er eit mål for alle grupper på alle nivå, også universitet og høgskule. Låg gjennomføring er ein kostnad for samfunnet i form av utanforskap og mangel på kvalifisert arbeidskraft.

Samarbeid mellom utdanning og arbeidsliv er avgjerande

Eit samarbeid mellom arbeidslivet og utdanning på alle nivå vil bidra til at den einskilde tek meir opplyste val og kan sjå muligheiter i lokalsamfunnet der ein kjem i frå. Samarbeid er også naudsynt for å gjera utdanningstilbodet relevant for arbeidslivet og sikre at arbeidslivet er omstillingsdyktig. Kompetansegap og framtidens kompetansebehov må systematisk avdekkast.

Elevtalet i vidaregåande skule er synkande. Rett dimensjonering av utdanningstilbode sikrar at kandidatane får jobb og verksemdene arbeidskraft. Det er også viktig å sikre at dei som allereie er i arbeid får påfyll av kompetanse. Grøn omstilling krev annan kompetanse til dømes for å fremje sirkulær økonomi.

Utvikling av attraktive tilbod og utdanningsstader bidrar til å halda på naudsynt arbeidskraft i fylket. Fylkeskommunen spelar ei viktig rolle som samordnar og koplur mellom utdanning, arbeidsliv andre statlege aktørar med virkemiddel på feltet og individ.

Utviklinga må vera kunnskapsbasert

Kunnskap er avgjerande for å kunne handtere framtidens utfordringar. Det handlar både om å skaffe ny kunnskap og å nytte kunnskap som allereie finst. Vestland har eit stort potensiale for forskning ved universitetet, høgskular og frittstående institutt. Forskingsaktivitet i næringslivet er på god veg oppover, men ligg fortsatt lågt i høve til andre fylke. Store næringar som marin-, maritim- og energisektoren har trong for ny kunnskap og forskning for å møte krav til innovasjon, omstilling og det grønne skiftet. Offentleg sektor, ikkje minst kommunane, har aukande behov for kunnskapsbaserte arbeidsmåtar og forskning innan alle samfunns- og tenesteområde.

Verdien av kontakt mellom kunnskaps- og forskingsmiljø og brukarane blir stadig understreka. Utfordringa er å gjera forskinga meir relevant for utviklingsmåla i Vestland fylke, auke finansiering av brukarretta forskning og utvikle system for deling av kunnskap.

Trong for internasjonal kompetanse i eit uroleg Europa

Det er mykje å hente på internasjonalt engasjement og nettverksbygging for å sikre ei berekraftig utvikling og eit trygt samfunn. Utveksling av elevar, studentar og arbeidstakarar er ei investering for ei framtid der motsetningar minkar og kunnskap flyt friare mellom nasjonar. Næringslivet i fylket er avhengig av kunnskap om marknader og moglegheiter internasjonalt, noko som er særleg viktig for å stimulera grøn vekst. Fylkeskommunen har ei viktig oppgåve i å stimulera til internasjonal kontakt og bygge nettverk slik at vi kan dra nytte av ulike økonomiske ordningar og påverka utviklinga i Europa

1.2.7 Attraktive stader og gode nærmiljø

(FN mål 3, 10, 11,13, 16, 17)

Dei fleste bur i ein tettstad

Vestland er eit forholdsvis spreiddbygd fylke, sjølv om rundt 80% av befolkninga bur i ein tettstad. Delen har vore aukande, men det er stor variasjon mellom kommunane. Både for dei som bur i ein tettstad og dei som bur utanfor, har kvalitetane i tettstaden mykje å sei. Å skapa gode nærmiljø både i storbyen Bergen og i mindre tettstader er ei utfordring. Eit klimavenleg utbyggingsmønster der ein ser tettstaden og omgjevnadane i samanheng er berekraftig.

Tenester og institusjonar nær brukarane

Sentralisering av tenester og funksjonar, både statlege og fylkeskommunale har funne stad over lengre tid. Private tenester og funksjonar følgjer same mønster. Det er eit ynskje å tilby tenester nærast mogeleg brukar, både ut i frå eit velferdssynspunkt og minimering av transport, samstundes som tenestene har kvalitet og er effektive. God planlegging med klar senterstruktur på alle nivå gir grunnlag for ein god balanse mellom nærleik, kvalitet og effektivitet. Samlokalisering av ulike tenester er brukarvenleg og gir fagleg støtte til tenesteytarane.

Utpeiking og styrking av regionsenter er eitt ledd i å finna denne balansen. Vidareutvikling av senterstruktur, tenester og funksjonar er ei utfordring som bør følgjast opp i det nye fylket.

Gode bustader gjennom heile livet

For å skapa gode og stabile nærmiljø er det viktig å ha varierte bustader innan korte avstandar. Det gjeld bustader for å eige og leige, for barnefamiliar og mindre personshushald og med ulik standar. Mange kommunar har underdekning av bustader for små hushaldningar. Varierte bustader gir grunnlag for at ein kan knyte seg til eit lokalmiljø i ulike livsfasar. Nettverk kan utviklast og vedlikehaldast og gode nærmiljø skapast. Eit aldersvenleg samfunn krev ein aktiv bustadpolitikk.

Gange, sykling og kollektivtransport i kvardagen

Mange av livstilsutfordringane kan motverkast av auka gange og sykling. Potensialet er stort og kan utnyttast gjennom tilrettelegging. I tillegg til fysisk aktivitet gir det også høve til å møta andre menneske. Dette forutset at trafikktryggleiken er ivaretatt.

Kollektivtransport sikrar også mogelegheitene for dei som bur utanom tettstadane til å bruke tilbodet i tettstaden. Klimaomsyn talar for at gang- og sykling samt kollektivtransport bør nyttast i større grad.

Universell utforming av uteområde og tenester

Universell utforming betyr at omgjevnadane er utforma slik at alle uavhengig av funksjonsnivå kan nytte området eller tilbodet. I tettstadane er det spesielt viktig at sentrale uteområde er tilgjengeleg og at alle tenester og funksjonar kan nyttast av alle. Universelt utforma kollektivtransport bidreg til at fleire kan nytte tenestetilbodet og delta i sosiale samanhengar. Eldre er eit veksende gruppe og kan bu lengre heime gjennom betre tilrettelegging. Unge funksjonshemma kan møte andre i sitt eige miljø. I periodar med nedsett funksjon har alle bruk for universell utforming. Tannhelsetenesta er eit døme på kor ein må legge til rette for mobilitet, til klinikken, til kontoret og opp i stolen.

Med universell utforming kan det skapast venskap og band på tvers av funksjonsnivå. Einsemd og isolasjon kan motverkast.

Gode møteplassar og rekreasjonsareal

Sosiale møteplassar og gode rekreasjonsareal er viktig for å sikre psykisk og fysisk helse. Delen einslege aukar, både blant unge og eldre, og sosial kontakt må tilfredsstillast utanfor ein kjernefamilie. Møteplassane kan ta mange former, alt frå nærbutikken til kulturhuset. Det kan vera organisert og eigenorganisert aktivitet. Felles kjenneteikn er eit lågterskeltilbod der ein kjenner seg velkomen. Bruk av offentlege bygg som barnehage og skule også utanom kjernetida styrkar nærmiljøet og gir kontakt mellom generasjonar. Nærfriluftsområde som ein kan nå utan bruk av bil eller buss har ein stor verdi både som møteplass og som fremjar av fysisk helse. Balansen mellom fortetting og å ta vare på grønne lungar og vassflater i og nært tettstadane er ei utfordring fleire stader.

[1.2.8 Eit fornyande, profesjonelt og frivillig kulturliv](#)

(FN mål 3, 10, 11, 16, 17)

Eitt fritt og uavhengig kulturliv

Vestland fylke bør kjenneteiknast av eit kulturliv som fremjar fornying og utvikling. Nye kunst- og kulturuttrykk må få vekse fram både i forlenging av tradisjonelle former og som nyskaping og utvikling av kulturuttrykk. Kulturlivet må utviklast fritt og uavhengig. Kunst og kulturliv kan vera med på å setje viktige samfunnsmessige spørsmål og problemstillingar på dagsorden

Vestland ein leiande kulturregion

Vestland bør ha som ambisjon å vera ein leiande kulturregion. Ein tydeleg kulturell profil kan bidra til å bygge kulturregionen i skjeringspunktet mellom fylkeskommunen, stat og kommune og profesjonell og frivillig. Eit framsynt kulturliv kan vera med på å dra heile samfunnet vidare og kan vera med på å setje i gang samfunnsmessige endringar. Profesjonelt kulturliv bør vera sterkt og fremja nyskaping og ytringsfridom.

Kultur inkluderer

Inkludering er tilknytning mellom den einskilde og fellesskapen. Eit mål for heile kultur- og idrettsfeltet er å mobilisere til eit aktivt medborgarskap der den einskilde har tilgang på arenaer og aktivitetar slik at deltaking i samfunnet er mogeleg. Eit godt lokalsamfunn bør ha eit mangfaldig kultur- og idrettsliv med tilgang for alle.

Viktig nasjonal kulturarv

Vestland fylke var utgangspunkt for mange viktige institusjonar som har vore med på å skapa norsk identitet så vel som den regionale. Heilt frå vikingtida gjorde landsdelen seg sterkt gjeldande. For kyrkja i Norge er Moster ein viktig referanse. Ein tidlege regionale lovgjevande forsamlingar fann stad på Gulatinget. Middelalderen og Bergen som landets hovudstad er ein annan viktig referanse.

Eit anna kjenneteikn er språkleg fellesskap der nynorsk har vore med å skapa ein felles identitet i skriftspråk og målbruk.

Frivillig og profesjonell

Dugnad og frivillige er ein viktig del av kultur- og idrettslivet i Vestland fylke. Mange idretts- og kulturarrangement har som føresetnad stor grad av dugnad. I alle delar av fylket oppstår store og små aktivitetar og arrangement med hjelp av frivillige som yter ein verdifull innsats. Tal viser på at det er ei negativ utvikling i aktive medlemskap i meir tradisjonelle frivillige organisasjonar, medan andre typar meir ad-hoc-prega organisasjonar veks fram.

I kritiske situasjonar er organisasjonar som Røde Kors heilt naudsynt for at tryggleik kan bli ivaretatt. (bilde frå redningsaksjon Trolltunga) Frivillige blir i større og større grad eit naudsynt supplement til offentleg verksemd innan helse- og sosial til dømes ved integreringsarbeid og i å motverka einsemd.

Samspel mellom profesjonelle og amatørar kan vera ei god oppskrift på suksess i framtida. Eit godt samverke mellom det offentlege, profesjonelle og frivillige blir ei utfordring framover.

1.2.9 Likeverdig samfunn

(FN mål 3, 4 ,5, 8, 10,17)

Like moglegheiter skapar trivsel og vekst

Eit samfunn med tilnærma like moglegheiter fremjar utvikling og trivsel. Utnytting av den einskilde sine evner vil vera til beste for alle og gje grunnlag for personleg vekst, god helse og eit meningsfullt liv. Det er trong for kontinuerleg oppfølging og overvaking av situasjonen for å sikre eit likeverdig samfunn med rettferdigheit og like moglegheiter for alle.

Økonomisk ulikheit og barnefattigdom aukar

Sjølv om dei økonomiske forskjellane generelt er små i Norge, er trenden at dei er aukande. Mest urovekkande er auken med barn i familiar med vedvarande dårleg økonomi i Vestland fylke. Desse vert definert som fattige etter norsk metodikk. Mange av desse er familiar med einslege forsørgjarar.

Fleire utan vidaregåande utdanning

Ulikheit gjer seg gjeldande på mange område som til dømes utdanning der delen som berre har fullført grunnskule aukar. Vidaregåande skule er inngangsbillett til store delar av arbeidsmarknaden. Mange faktorar påverkar om ein fullfører vidaregåande utdanning. Psykisk helse er ein av dei som saman med nettverk, grunnkunnskap, flytting og trivsel er avgjerande. Det er fare for at desse utfordringane aukar. Arbeidet med å tilby utdanning også for vaksne er viktig for å gje alle same moglegheiter.

Fleire utanfor arbeidsmarknaden

Sjølv om sysselsetjingsgraden er høg i Vestland, er det relativt mange utanfor arbeidslivet og sysselsetjingsgraden er fallande. Når mange som ynskjer og kan arbeide er arbeidslause er samfunnet ikkje berekraftig. Eit fellesskap på arbeidsplassen med eit meningsfullt arbeid er for mange den beste medisinen og verkar førebyggjande for mange lidningar.

For grupper med nedsett funksjonsevne er deltakinga i arbeidslivet lågare enn ynskjeleg, men i svak oppgang. Innvandrarar har noko høgare sysselsetjingsgrad enn funksjonshemma, men utviklinga har vore negativ.

Ei stor utfordring er auken i unge uføretrygda i aldersgruppa 18-24 år som er utanfor arbeidsstyrken. Psykiske lidningar og åtferdsvanskar er den vanlegaste årsaka.

Likeverdige og utjamnande tenester

For å bøta på ulike føresetnader kan utsette grupper prioriterast. Eit døme er tannhelse der barn og unge og personar i institusjon eller annan offentleg oppfølging er prioritert. Med aukande levealder blir det aukande behov for å fylgja opp eldre si tannhelse også utanfor institusjon. Denne aukande gruppa med sjuke eldre vil i framtida skape store utfordringar for helsetenestene. TT-kort ordninga innan transportfeltet er eit anna døme på tilrettelegging.

Deltaking og inkludering i eit mangfaldig kultur- og idrettsliv

Det er stor skilnad på i kor stor grad menneske er aktive kulturbrukarar og skaparar ut frå sosial og kulturell bakgrunn, bustad, funksjonsevne, inntekts- og utdanningsnivå. For at kultur- og idrettslivet skal spele ei samfunnsrolle i eit inkluderande demokrati, må det vere meir mangfaldig, ope og representativt og kommunisere dette breiare i samfunnet.

1.2.10 Ungdom – trivsel og tilhøyre

(FN mål 3, 4, 8, 10, 16 og 17)

Medverknad og demokratibyging

Moglegheitene for å påverke er med på å gje ungdom kjensle av eigen verdi og optimisme om framtida. Ungdomsråd/ungdomsting og elevråd er døme på ordningar som sikrar dette. Medverknad frå ungdom i avgjerder og planprosessar er demokratibyging.

I dagens Europa blir demokrativerdier som ytringsfridom, tolerante fellesskap og respekt for individ undergrave. Kunnskap om styringssystem og mogelegheit for påverknad er ein måte å sikre gode innspel på. Klimastreiken som har funne stad på mange skular i det siste er døme på både eit spørsmål som er spesielt relevant for ungdom og der det er eit engasjement. (bilde frå klimastreik)

Valdeltaking går ned og valdeltaking blant ungdom er lågast av alle aldersgrupper. Demokrati er avhengig av kunnskapsbaserte val og aktiv deltaking i prosessar. Eit utfordrande mediebilde med falske nyheiter og styrt informasjon gjer ungdomsgruppa til ei svært viktig målgruppe for å sikre demokratiet i framtida.

Tilknytning til lokalt arbeidsliv kan hindre fråflytting

Mange unge drøymmer om å reise ut og oppleve verda utanfor lokalmiljøet. Det er positivt. Med på vegen er det tenleg å kjenne til lokalt arbeidsliv og mogelegheitene som det kan gje for interessante

jobbar. Dei unge flyttar i dag i alt for stor grad ut av mange kommunar , kanskje utan å vera klar over moglegheitene i lokalmiljø. Gjennom stor grad av samspel mellom skule og arbeidsliv frå barnehage til høgare utdanning kan ein demma opp for noko av utflyttinga av ungdom.

Ungdomskultur og møteplassar

Ungdom i overgang mellom barn og sjølvstendig vaksen har trong for eigne arenaer for utvikling og utprøving. Mange kritiske vegval blir gjort i denne fasen. Det trengs gode og støttande tilbod både på skulen og i fritida. Dei minst aktive er viktigaste målgruppa. For hybelbuarar er det ekstra viktig med gode møteplassar. Små kommunar kan ha gode aktivitetstilbod og møteplassar, men i grisgrendte i område er transport ei utfordring.

Helse og trivsel

Det er tett samspel mellom individuelle levevanar og samfunnet rundt. Familien si inntekt og utdanningsnivå spelar ei sterkt rolle.

Ungdom i dag er karakterisert som «generasjon prestasjon». Mange positive utviklingstrekk kjenneteiknar dagens ungdom; røyking er nesten heilt ute, tannhelsa er god, og rundt 40% av ungdom er fysisk aktive meir enn 30 min kvar dag, høgast av alle aldersgrupper. Alkoholforbruket går totalt sett nedover, men er relativt høgt i ungdomstida. Skuleresultat er gode, med jenter generelt øvst på resultatlista.

Men det er også varselamper som lyser. Graden av trivsel i nærmiljøet er lågast blant ungdom. Rapportert einsemd er størst i denne gruppa. Jentene rapporterer om aukande psykiske utfordringar. Fråfallet i idretten og andre kulturaktivitetar er i denne fasen aukande. Det blir ei utfordring både å samle kunnskap om dei negative utviklingstrekk og kva verkemiddel som kan nyttast for å motverke dei.

2 Utfordringar for regionane i Vestland fylke

2.1 Regionrapportar - Metode og medverknad

Kartet over Vestland illustrerer dei fem regionane rapportane i dette kapitlet tek utgangspunkt i. Regionane er basert på dialogmøta som vart gjennomført i regi av fylkeskommunen våren 2019.

Regionrapportane gjev eit grunnlag for å vurdere kva moglegheiter og utfordringar heile fylket står ovanfor. Rapportane er basert på tre element; (1) utviklingstrekk i regionen frå dokumentet *Vestland | Statistikk og utviklingstrekk*, (2) folkehelseundersøkingane i Hordaland og Sogn og Fjordane og (3) medverknad frå innbyggjarar i Vestland gjennom spørjeundersøking og dialogmøte.

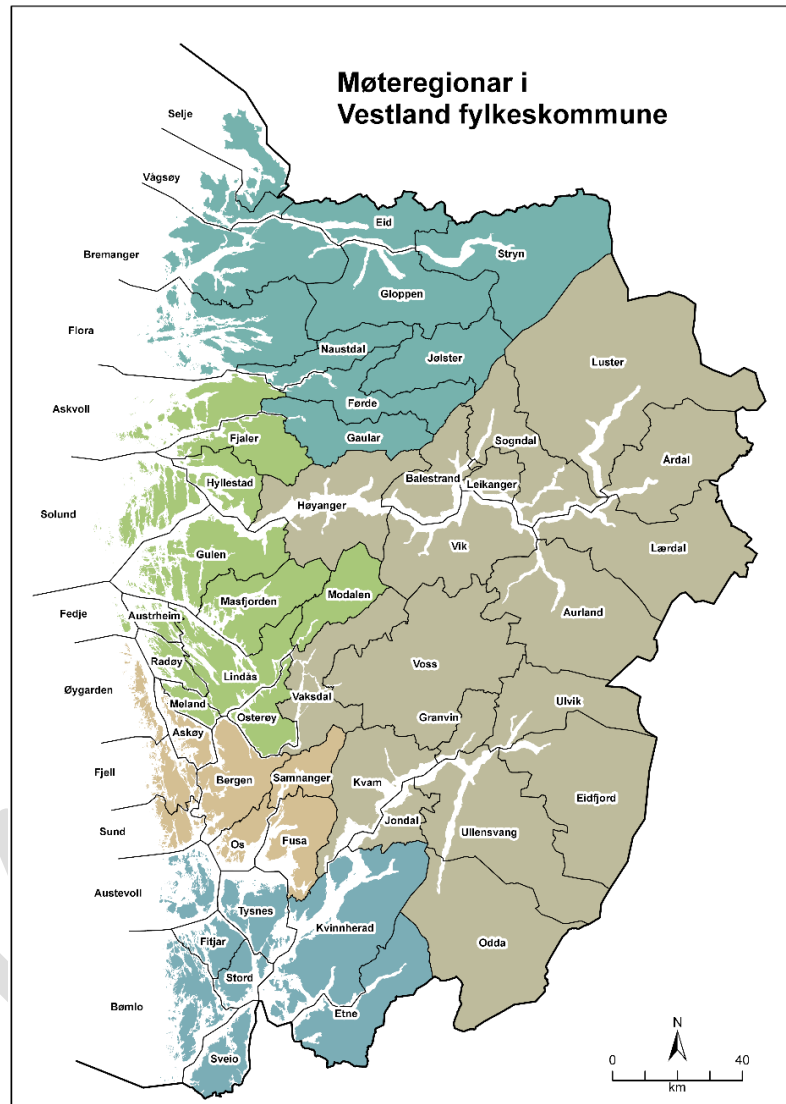
Utviklingstrekk – Vestland | Statistikk og utviklingstrekk

Dette dokumentet ligg til grunn for arbeidet med å setje retning og mål for utviklinga av Vestland.

Dokumentet skal vere eit grunnlag for planar og strategiar som skal utarbeidast for det nye fylket. Det gjev ei oversikt over sentrale utviklingstrekk i fylket, og inneheld tal og fakta om Vestland innanfor eit breitt spekter av samfunnstema. Mykje av informasjonen er presentert på kommunenivå. Dette gjer at vi kan samanlikne kommunar, men også større geografiske område, som regionar. Statistikk og utviklingstrekk om utvalde samfunnstema er presentert for kvar enkelt region i regionrapportane under. Tema følgjer kapittelindelinga i *Vestland | Statistikk og utviklingstrekk*, der ein også finn utfyllande informasjon.

Folkehelseindikatorar - Folkehelseundersøkingane i Hordaland og Sogn og Fjordane

Fylkeskommunen har eit ansvar for å legge til rette for god folkehelse. For å gjere det, må vi vite korleis innbyggjarane si helse er, og kva faktorar som påverkar den. I den samanheng vart det gjennomført ei folkehelseundersøking av vaksne i Hordaland i 2018. Resultata frå undersøkinga vart brukt i *Vestland | Statistikk og utviklingstrekk*. Tilsvarende undersøking er blitt gjennomført i Sogn og Fjordane i 2019. Fem utvalde tema frå undersøkinga er presentert for kvar region i rapportane under. Dette omfattar informasjon om korleis innbyggjarane har det gjennom opplevd trivsel, tilgjengelegheit (til offentleg transport, natur- og friluftsområde og kultur), sosial støtte, deltaking i organisert/uorganisert aktivitet og støy. Desse vart i liten grad drøfta under innspel på dei regionale

dialogmøta. Likevel er dei blant dei utvalde indikatorane som folkehelseringen¹, både i Hordaland og Sogn og Fjordane, meiner er sentrale i folkehelsearbeidet. Difor vel vi å framheve variablane her. Gjennom å bruke svar frå folkehelseundersøkinga, har også «folk flest» fått ei stemme inn i arbeidet, i tillegg til dei inviterte og dei deltakande som presentert i neste avsnitt.

Medverknad – Spørjeundersøking og dialogmøte

Innbyggjarane i Vestland har bidratt med å identifisere det dei opplever som sterke og svake sider ved sin region, i tillegg til å identifisere moglegheiter og trugslar som kan påverke vidare utvikling i regionen. Bidraga har kome gjennom ei spørjeundersøking og gjennom dialogmøte, og er presentert for kvar region i rapportane under. Inndelinga av tema følgjer spørjeundersøkinga.

Spørjeundersøking – identifiserer styrker og svakheiter

Undersøkinga vart sendt til personar i Hordaland og Sogn og Fjordane våren 2019.² Respondentane inkluderte blant anna administrativt tilsette i kommunane (35 prosent), representantar frå næringslivet (30 prosent) og kulturorganisasjonar (15 prosent), i tillegg til folkevalde i kvar kommune, ungdomsrepresentantar og frivillig sektor (til saman 20 prosent).³ Merk at dette er eit strategisk utval respondentar. Resultata frå undersøkinga kan difor ikkje seiast å vere representative for den generelle oppfatninga til innbyggjarane i kvar enkelt region. I tabellen presenterer vi dei fem emna som flest respondentar oppfatta som ein styrke eller svakheit i sin region.

Dialogmøte – identifiserer moglegheiter og trugslar

Dialogmøta vart arrangert våren 2019 i Bergen, Voss, Gulen, Førde og på Stord. Mellom 80 og 130 innbyggjarar møtte opp på kvart av dei fem dialogmøta. Anne Gine Hestetun og Jenny Følling, fylkesordførarar i høvesvis Hordaland og Sogn og Fjordane, fortalde om sine tankar og visjonar for det nye fylket. Vidare var prosjektleiar Rune Haugsdal møteleiar, og formidla informasjon om prosessen med fylkessamanslåinga. Dei framkomte fekk presentert eit utval utviklingstrekk for den aktuelle regionen frå *Vestland | Statistikk og utviklingstrekk*, og resultat frå spørjeundersøkinga som var gjennomført i forkant av møtet.

For fylkeskommunen var likevel den viktigaste delen av kvart møte, innspela frå regionen. Representantar frå blant anna frivillig sektor, næringsliv, ungdomsrepresentantar, regionråd og lokalpolitikarar heldt innlegg som skildra utfordringar dei opplever i sin region, samt deira ambisjonar for framtida, både for regionen og det nye fylket. I tillegg kom mange av synspunkta vi har tatt med oss frå dialogmøta, fram gjennom innspel frå salen. Vi har løfta fram dei mest omtalte emna i regionrapportane under, og kategorisert innspela som moglegheiter eller trugslar som kan påverke vidare utvikling i regionen.

---

¹ Folkehelseringen er eit tverrfagleg samarbeid internt i kvar av fylkeskommunane i dag.

² Undersøkinga vart sendt ut til 517 personar der 394 personar gjennomførte heile undersøkinga og 111 personar gjennomførte deler av undersøkinga.

³ Respondentane var tilsette innan kommunal planlegging, folkehelsekoordinatorar i kommunane, kommunalsjefar, rådmenn, ordførarar, ungdomsrepresentantar, bedriftsleiarar og leiarar i nærings- og regionråd.

Utfordringar for Vestland – utkast – sak til fellesnemnda/arbeidsutvalet – 18.juni

Kvam ungdomsråd var oppteken av ungdomsbillett og helsesyster. Her på møtet i Bergen med dei to fylkesordførarane.

Mange gode innspel frå dei framtmøtte. Her frå dialogmøtet i Førde.

Hardangerrådet, Voss kommune og Sogn regionråd har allereie begynt samarbeidet om Indre Vestland. Her frå dialogmøtet på Voss.

Leiar for ungdomspolitisk utval i Sogn og Fjordane fortalde kva som er viktig for ungdom i fylket. Her frå dialogmøtet i Førde.

Odda Røde Kors, her ved administrativ leiar, sette fokus på viktigheita av frivillig innsats. Her frå dialogmøtet på Voss.

Elevane ved Voss vidaregåande skule, Skulestadmo, hadde laga smakfull mat til dei framtmøtte.

Innspel frå salen under møtet i Sunnhordland.

Frå dialogmøtet i Sunnhordland.

Politikarpanelet på møtet i Sunnhordland.

Ordførar i Etne og Stord på dialogmøtet i Sunnhordland.

Dialogmøte i Sløvåg.

2.2 Regionrapportar

2.2.1 Møtereion Bergensområdet

Bergen, Askøy, Fjell, Øygarden, Sund, Os, Fusa, Samnanger

Utviklingstrekk i Bergensområdet

Folk og busetting	<ul style="list-style-type: none"> Folketalsvekst i alle kommunane dei siste fem åra. Det er venta folketalsauke fram mot 2040, spesielt i Askøy, Fjell og Os (37,2 prosent auke). Er venta å ha relativt låg del eldre (67 år eller eldre) i 2040.
Utdanning og kompetanse	<ul style="list-style-type: none"> Høg del unge (25-29 år) med minimum fullført vidaregåande skule i Bergen (83,2 prosent). Noko lågare i dei andre kommunane i regionen. Samanlikna med fylket som heilheit, er det ein noko større (og aukande) del i alderen 30-39 år med høgare utdanning og mindre del med vidaregåande skule. Del med grunnskule som høgaste utdanningsnivå aukar i regionen for denne aldersgruppa.
Næring og økonomi	<ul style="list-style-type: none"> Samnanger og Øygarden har lågast sysselsettingsgrad i regionen. Dei andre kommunane ligg svært nær fylkessnittet (66 prosent). Tertiærnæringane dominerer i Bergen, Fjell, Os og Askøy. Fusa er sterke innan sekundærnæringane. Sund, Øygarden og Samnanger har mange arbeidsplassar i offentleg sektor. Regionen har ei særleg styrke innan marin næring og ikkje-fornybar energiproduksjon.
Risiko og sårbarheit	<ul style="list-style-type: none"> I Vestland er det berre faste målestasjonar av luftkvalitet i Bergen. Kravet til god luftkvalitet var oppfylt ved alle målestasjonar i Bergen i 2017.
Areal, natur og kulturminne	<ul style="list-style-type: none"> Mellom 75 og 100 prosent av innbygarane i Samnanger, Fusa, Sund og Øygarden har trygg tilgang til nærturterreng. Delen er mindre i dei andre kommunane, spesielt i Os og Bergen (under 50 prosent). 75-100 prosent av innbygarane i Sund, Askøy og Øygarden har trygg tilgang til rekreasjonsareal, medan færre har trygg tilgang i resten av regionen (50-75 prosent).
Levekår	<ul style="list-style-type: none"> Forskjellane blir større og del born i låginntektsushald aukar. Alle kommunane i Bergensområdet kjem likevel likt eller betre ut, samanlikna med nasjonal gjennomsnitt. Askøy, Fjell og Samnanger kjem best ut. Kvinner (i Hordaland) opplever sjølv, i større grad enn menn, at dei har dårleg råd. Både menn og kvinner opplever at dei har betre råd med aukande alder.
Samferdsle	<ul style="list-style-type: none"> Trafikkmengda i fylket er klart størst i dei mest sentrale stroka. Dette gjeld i store deler av Bergensområdet, bortsett frå Fusa. Bergen har størst del innbygarar med tilgang til eit høgfrekvent kollektivtilbod. Ein stor del av innbygarane i Fjell, Askøy og Os har også tilgang til eit høgfrekvent tilbod. Dess meir sentralt ein bur, dess betre opplever innbygarane tilgangen til kollektivtransport og dess større del av innbygarane nyttar seg av kollektivtransport til og frå arbeid og skule.
Kultur, fritid og deltaking	<ul style="list-style-type: none"> Deltaking ved kommune- og fylkestingsval, er generelt noko lågare, samanlikna med deltakinga ved stortingsval. Generelt deltek ein mindre del born i kulturskule i meir folkerike kommunar i fylket – fleire av dei mest folkerike kommunane i Vestland, finn vi i Bergensområdet. Ein større del av ungdom i regionen opplever eit godt tilbod av idrettsanlegg enn kulturtilbod. Det er likevel store forskjellar mellom kommunane.
Levevanar og helse	<ul style="list-style-type: none"> I overkant av 11 prosent av innbygarane i regionen rapporterer at dei snusar dagleg. Dette er høgst av alle regionane i fylket. Om lag lik del av befolkninga rapporterer at dei røyker dagleg, som gjennomsnittet i fylket (8,5 prosent i Bergensregionen og 8,6 i Vestland). Meir enn tre av fire innbygarar i regionen vurderer eiga helse som god eller svært god. Tilnærma halvparten av innbygarane i regionen rapporterer om sjeldan eller aldri inntak av sukkerhaldig brus/leskedrikk.

Kjelde: Vestland fylkeskommune. «Vestland | Statistikk og utviklingstrekk». 2019.

Folkehelseindikatorar for Bergensområdet

Folkehelseindikator	Deltek ein eller fleire gongar i månaden	Oppnådd pensjonsalder (67 år)	Unge (18-24 år)	Låg inntekt (under 350 000 kroner)
Deltaking i organisert aktivitet	53 %	60 %	43 %	44 %
Deltaking i uorganisert aktivitet	91 %	91 %	94 %	88 %
	Del som opplever å ha god tilgang	Oppnådd pensjonsalder	Unge (18-24 år)	Låg inntekt (under 350 000 kroner)
God tilgang på offentleg transport	76 %	80 %	77 %	79 %
God tilgang på natur- og friluftsområde	94 %	94 %	88 %	86 %
God tilgang på kultur	84 %	83 %	84 %	78 %
	Ikkje plaga	Mykje eller svært mykje plaga		
Støy	73 %	3,7 %		

Kjelde: Data frå folkehelseundersøkingane i Hordaland (2018) og Sogn og Fjordane (2019).

Medverknad – Innspel frå innbygarane i Bergensområdet

	Styrker	Svakheiter	Moglegheiter	Truslar
Folketalutvikling			<ul style="list-style-type: none"> Ta i bruk heile kommunen for å skape levande bygder og lokale arbeidsplassar Kvalitet i skulen, helsetenester og vegstandard - viktig for busetting i distrikta 	<ul style="list-style-type: none"> Utbyggingsmønster - Nasjonale og internasjonale mål må ikkje gå på bekostning av lokale behov
Oppvekst, skule og utdanning	<ul style="list-style-type: none"> Høg kompetanse i barnehagane Sterke skuleprestasjonar 		<ul style="list-style-type: none"> Det bør opprettast regionale ungdomsråd Ungdom må finne ynskja utdanning i regionen Desentralisert utdanning ved hjelp av ny teknologi 	<ul style="list-style-type: none"> Sentralisert utdanning
Kompetanse og rekruttering			<ul style="list-style-type: none"> Samspel mellom næringsliv og utdanning for å tilby relevant utdanning for regionen Styrke eksisterande nærings- og kompetansestruktur for å framstå attraktive for rett kompetanse 	<ul style="list-style-type: none"> Fråflytting av ung og god kompetanse til Oslo
Samferdsel og infrastruktur		<ul style="list-style-type: none"> Etterslep i vedlikehald på vegnett Dårleg tilrettelagd for syklende og gåande Dårleg kollektivtilbod (buss, båt) 	<ul style="list-style-type: none"> Digital infrastruktur Ungdomskort og «heim for ein hundrelapp» i distrikta Vidareutvikling av infrastruktur (veg, bane, luft, til sjøs) 	<ul style="list-style-type: none"> Smale og rasutsette vegar – dagleg utfordring for skuleelevar, arbeidspendlarar næringsliv, reiseliv. Eks. Riksveg 7 Ikkje tilstrekkeleg kollektivtilbod i distrikta
Verdiskaping og innovasjon	<ul style="list-style-type: none"> Sterk omstillingsevne Mange nyetableringar 	<ul style="list-style-type: none"> Liten eller ingen tilgang til risikovennleg kapital 	<ul style="list-style-type: none"> Steinmassar frå utbygging av riksveg 16 Arna-Voss må kome til nytte, samarbeid med nærliggande kommunar 	<ul style="list-style-type: none"> Dårleg infrastruktur gjer det utfordrande for trygg og effektiv utvikling av reiseliv

Utfordringar for Vestland – utkast – sak til fellesnemnda/arbeidsutvalet – 18.juni

			<ul style="list-style-type: none"> Endå tettare samarbeid med heile <i>Vestlandet</i> 	
Bedrifter og arbeidsplassar	<ul style="list-style-type: none"> Sterke fagmiljø Variasjon i næringslivet Mange kompetanse-arbeidsplassar 		<ul style="list-style-type: none"> Utvikle arbeidsplassar innan energi og marine næringar i samspel med teknologi og kompetanse Endå tettare samarbeid med heile <i>Vestlandet</i> 	<ul style="list-style-type: none"> Mogleg spenningsfelt mellom dei store kommunane kring Bergen og dei som framleis er små
Helse og levevanar				<ul style="list-style-type: none"> Stort behov for helsesjukepleiarar på skulane
Areal, natur og kulturminne	<ul style="list-style-type: none"> Befolkninga har god tilgang til natur- og rekreasjonsområde 		<ul style="list-style-type: none"> Følgje opp friluftsmeldinga til regjeringa med regionale planar 	<ul style="list-style-type: none"> Vindkraftplanar omhandlar område med store friluftsverdiar i fjellet Dårleg infrastruktur gjer fleire område mindre tilgjengelege
Kultur og fritidstilbod	<ul style="list-style-type: none"> Variert kulturtilbod Gode idrettsanlegg Stor frivillig innsats 	<ul style="list-style-type: none"> Få tilbod som sikrar inkludering Låg deltaking i kulturlivet 	<ul style="list-style-type: none"> Fylket må arbeide for større statlege overføringar innan kulturfeltet Bergen som Vestland sitt kulturelle kraftsenter og spydspiss Skule- og idrettsanlegg må sjåast i samanheng 	<ul style="list-style-type: none"> Mangel på nasjonal politikk som styrkar kulturinstitusjonane regionalt
Klima og miljø		<ul style="list-style-type: none"> Høg lokal forureining (luft, støy, kjemikaliar osv.) Liten kunnskap om korleis ein kan kutte klimagassutslepp 		
Sosiale forskjellar og utanforskap		<ul style="list-style-type: none"> Store forskjellar i inntekt Mange fattige barnefamiljar 	<ul style="list-style-type: none"> Vidareutvikle det gode samarbeidet med Innvandrarrådet om integreringsarbeid 	
	Styrker	Svakheiter	Moglegheiter	Truslar

Oppslutning: Spørjeundersøking – 150 respondentar i møtereion Bergensområde. Dialogmøte – om lag 100 frammmøtte.

2.2.2 Møtereion Indre Vestland

Voss, Lærdal, Årdal, Aurland, Luster, Sogndal, Leikanger, Balestrand, Vik, Høyanger, Granvin, Ulvik, Eidfjord, Ullensvang, Odda, Jondal, Kvam, Vaksdal

Utviklingstrekk i Indre Vestland

Folk og busetting	<ul style="list-style-type: none"> Folketalsnedgang i 10 av 18 kommunar dei siste fem åra (fødselsunderskot og negativ innlands flytting). Dette gjeld spesielt dei minst sentrale kommunane i regionen. Venta folketalsauke i dei mest sentrale kommunane som Sogndal og Voss fram mot 2040. Meir enn kvar fjerde innbyggjar vil vere 67 år eller eldre i over halvparten av kommunane i 2040.
Utdanning og kompetanse	<ul style="list-style-type: none"> Om lag 80 prosent av unge (25-29 år) i dei fleste kommunane har vidaregåande skule eller meir som utdanning. Samanlikna med fylket som heilheit, er det ein noko mindre (men aukande) del i alderen 30-39 år med høgare utdanning. Frå og med 2015 har ein større del hatt høgare utdanning samanlikna med vidaregåande skule. Del med grunnskule er aukande.
Næring og økonomi	<ul style="list-style-type: none"> Syssettingsgrada er høgare enn fylkesgjennomsnittet (66 prosent) i dei fleste kommunane. Unntaka er Årdal, Ulvik, Høyanger, Odda, Vaksdal og Jondal. Tertiærnæringane dominerer i Voss og Sogndal. Årdal (og Odda) er sterke innafor sekundærnæringane. Offentleg sektor er største næring i mange kommunar. Regionen har ei særleg styrke innan fornybar energiproduksjon.
Risiko og sårbarheit	<ul style="list-style-type: none"> Store område i regionen har høg/svært høg radonfare. Nivået av nitrogendioksid (NOx) i Flåm når til tider verdiar som kan ha negativ helsemessig påverknad. Saman med sot/røykpartiklar og vassdamp, bidreg dette til danning av røykskyer i fjordane. Store område i regionen er utsett for skredhendingar. Venta auke i nedbørsmengda vil auke faren for jord-, flaum- og sørpeskred i framtida.
Areal, natur og kulturminne	<ul style="list-style-type: none"> Mellom 75 og 100 prosent av innbyggjarane i åtte av kommunane i regionen har trygg tilgang til nærturterreng. Ein mindre del har trygg tilgang i resten av kommunane. Størst del av innbyggjarane som har trygg tilgang til rekreasjonsareal finn vi i Odda (75-100 prosent). Elles er delen med trygg tilgang til rekreasjonsareal minst i Luster, Årdal, Lærdal, Aurland, Vik, Ulvik, Leikanger og Voss (0-50 prosent).
Levekår	<ul style="list-style-type: none"> Forskjellane blir større og del born i låginntektsushald aukar. Dei fleste kommunane i Indre Vestland kjem likt eller betre ut, samanlikna med nasjonal gjennomsnitt (12,3 prosent). Eidfjord, Årdal og Leikanger kjem best ut. Kommunane med ein høgare del born i låginntektsushald enn nasjonalt gjennomsnitt, er spesielt Ulvik og Balestrand, men også Odda, Vaksdal og Høyanger.
Samferdsle	<ul style="list-style-type: none"> Den største trafikkmengda i regionen, finn vi sentralt i Voss, på strekka mellom Voss og Bergen, og sentralt i Sogndal. Samanlikna med trafikkmengda i store deler av Indre Vestland, er det også mykje trafikk frå Sogndal til Leikanger, Fjærland og Gaupne, frå Voss mot Eidfjord og mellom Voss og Sogndal via Lærdal. Det er fleire ferjestrekker i regionen, der den mest trafikkerte er Fodnes – Mannheller. Dei fleste innbyggjarane i minst sentrale strok har eit lågfrekvent kollektivtilbod, medan dei fleste i meir sentrale stroka har eit mellomfrekvent tilbod.
Kultur, fritid og deltaking	<ul style="list-style-type: none"> Deltakinga ved kommuneval er noko høgare i kommunane kring Sognefjorden, i tillegg til Ulvik og Jondal, samanlikna med resten av kommunane i regionen. Liknande fordeling ser vi ved førre fylkestingsval, der særleg indre strok i regionen hadde høgare deltaking. Ved stortingsval er deltakinga høgare i heile regionen, særleg nord for Sognefjorden og i Hardanger. Meir enn halvparten av ungdom i dei fleste kommunane opplever at kulturtilbodet er godt. Sogndal, Årdal og Lærdal kjem særleg godt ut (over 69 prosent). Ein endå større del av ungdom i regionen opplever eit godt tilbod av idrettsanlegg (over 70 prosent i dei fleste kommunar). Eit unntak er Jondal (17 prosent).
Levevanar og helse	<ul style="list-style-type: none"> Del innbyggjarar i regionen som snusar (10 prosent) eller røyker (8 prosent) dagleg, ligg noko under gjennomsnittet i fylket. Meir enn tre av fire innbyggjarar i regionen vurderer eiga helse som god eller svært god. Samanlikna med gjennomsnittet i fylket, rapporterer ein noko mindre del av innbyggjarane i regionen om sjeldan eller aldri inntak av sukkerholdig brus/leskedrikk.

Kjelde: Vestland fylkeskommune. «Vestland | Statistikk og utviklingstrekk». 2019.

Folkehelseindikatorar for Indre Vestland

Folkehelseindikator	Deltek ein eller fleire gongar i månaden	Oppnådd pensjonsalder (67 år)	Unge (18-24 år)	Låg inntekt (under 350 000 kroner)
Deltaking i organisert aktivitet	66 %	70 %	51 %	51 %
Deltaking i uorganisert aktivitet	90 %	87 %	96 %	88 %
	Del som opplever å ha god tilgang	Oppnådd pensjonsalder	Unge (18-24 år)	Låg inntekt (under 350 000 kroner)
God tilgang på offentlig transport	43 %	59 %	40 %	49 %
God tilgang på natur- og friluftsområde	96 %	95 %	94 %	92 %
God tilgang på kultur	82 %	84 %	78 %	75 %
	Ikkje plaga	Mykje eller svært mykje plaga		
Støy	76 %	3,3 %		

Kjelde: Data frå folkehelseundersøkingane i Hordaland (2018) og Sogn og Fjordane (2019).

Medverknad – Innspel frå innbygarane i Indre Vestland

	Styrker	Svakheiter	Moglegheiter	Truslar
Folketalsutvikling		<ul style="list-style-type: none"> ○ Fråflytting ○ Skeiv aldersfordeling (unge, eldre) 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Flytting/innvandring: nye landsmenn bidreg med mangfald og innovasjon ○ Digitalisering – eks telemedisin for å sikre tenester i distrikta 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Sentralisering ○ Aukande del eldre ○ Færre offentlege arbeidsplassar pregar utviklinga
Oppvekst, skule og utdanning	<ul style="list-style-type: none"> ○ Lågt fråfall i skulen ○ Gode skuleprestasjonar ○ Tilgang til barnehageplassar utover det årlege opptaket 		<ul style="list-style-type: none"> ○ Kopling mellom vidaregåande skule, lokalt næringsliv og offentlig sektor for å tilby relevante liner ○ Opning av vidaregåande skule for resten av landet ○ Vidaregåande må byggje opp under universitets- og høgskule 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Mange bur på hybel. Behov for oppfølging i vertskommunen.
Kompetanse og rekruttering		<ul style="list-style-type: none"> ○ Rekruttering av relevant arbeidskraft 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Kopling mellom vidaregåande skule og næringsliv for å tilby relevante liner ○ Kompetanse gjennom internasjonale prosjekt med EU-midlar ○ Behov for kompetanse i industrien for å bli fornybar-regionen 	
Samferdsel og infrastruktur		<ul style="list-style-type: none"> ○ Etterslep i vedlikehald av vegnettet ○ Dårlig kollektivtilbod ○ Dårlig framkome 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Styrke jernbane ○ Satsing på flytilbodet – viktig kollektivtilbod for regionen ○ Bruke fjorden som transportåre ○ Styrke arbeidet med den «indre» vegen, RV13 ○ Digitalisering – t.d. telemedisin etc. ○ Mykje kunnskap om det grønne skiftet i regionen – arbeide for å vidareutvikle el-fylket 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Stenging av fjellovergangar vinterstid ○ Større avstandar til kommune- og fylkessenter ○ Dyrt kollektivtilbod for brukarane

Utfordringar for Vestland – utkast – sak til fellesnemnda/arbeidsutvalet – 18.juni

Verdiskaping og innovasjon		<ul style="list-style-type: none"> o Nyetableringar o Svak omstillingsevne o Liten tilgang til risikovenleg kapital 	<ul style="list-style-type: none"> o Vekst i reiselivet, heilårsturisme o Etterspørsel etter matprodukt med kvalitet, eks sider o Nyskaping, entreprenørskap - Satse på nye landsmenn o Samverke mellom næringsutvikling og lokal samfunnsutvikling (tilskot) o Nye samarbeid, til dømes Næringsparken Campus i Sogndal, er viktige for verdiskaping 	<ul style="list-style-type: none"> o Fare for at eigarskap i kraftsektoren vert flytta ut av fylket. Indre Vestland er Noreges kraftbelte, innovativt miljø - det nye fylket må arbeide for rammevilkår som gjer at verdiane blir i regionen o Regional transportplan seier lite eller ingenting om reiseliv – etterspør fokus på samanhengen mellom samferdsle og reiseliv regionalt
Bedrifter og arbeidsplassar		<ul style="list-style-type: none"> o Få lokale arbeidsplassar o Sesongbaserte næringer o Liten variasjon i næringslivet 	<ul style="list-style-type: none"> o Vekst i reiselivet og heilårsturisme – vinteropne fjellovergangar er viktig her. Krev betre samspel mellom reiseliv og samferdsel o Grønt reiseliv og turistskatt 	<ul style="list-style-type: none"> o Færre offentlege arbeidsplassar o Det vert skapt for få nye arbeidsplassar o Rammevilkår, eigarskap og avgiftssystem knytt til elkraft o For dårleg infrastruktur er ein trussel for reiselivet
Helse og levevanar	<ul style="list-style-type: none"> o Høg trivsel o Høg deltaking i fysisk aktivitet 			
Areal, natur og kulturminne	<ul style="list-style-type: none"> o Naturmangfaldet har god tilstand o Berekraftig bruk av naturressursar o Befolkninga har god tilgang til natur- og rekreasjonsområde 		<ul style="list-style-type: none"> o Regionen ynskjer å bidra til at fylket går i front for klima og miljø o Turistskatt – kan bidra til meir berekraftig turisme for naturen 	<ul style="list-style-type: none"> o Masseturisme
Kultur og fritidstilbod	<ul style="list-style-type: none"> o Stor frivillig innsats o Gode idrettsanlegg o Varierte kulturtilbod 		<ul style="list-style-type: none"> o Kultur er ein ressurs i reiseliv-samanheng, t.d. innan musikk og båtbygging o «Lyden av Vestland» - tradisjon for å selje regionen. Festivalane er viktige for identitetsbygging 	
Klima og miljø			<ul style="list-style-type: none"> o Regionen ynskjer å bidra til at fylket går i front for klima og miljø 	<ul style="list-style-type: none"> o Auka rasfare og flaumfare som følge av klimaendringar
Sosiale forskjellar og utanforskap			<ul style="list-style-type: none"> o Einsemd – stor engasjement i frivillige organisasjonar, kan bidra positivt 	<ul style="list-style-type: none"> o Fleire einsame o Svært avhengig av frivillig innsats når det gjeld eldre og integrering o Svak rekruttering til frivillige organisasjonar som kan bidra positivt til å dempe sosiale forskjellar og utanforskap o Dårleg økonomi er ei byrde, både for organisasjonane og medlemmane
	Styrker	Svakheiter	Moglegheiter	Truslar

Oppslutning: Spørjeundersøking – 127 respondentar i møtereion Indre Vestland. Dialogmøte – om lag 90 framsmøtte.

2.2.3 Møtereion Nordhordland og HAFS

Hyllestad, Solund, Askvoll, Fjaler, Austrheim, Fedje, Gulen, Masfjorden, Modalen, Radøy, Lindås, Meland, Osterøy

Utviklingstrekk i Nordhordland og HAFS

Folk og busetting	<ul style="list-style-type: none"> Folketalsnedgang i kommunane nord for Sognefjorden (utanom Askvoll) dei siste fem åra. Størst vekst i kommunane nær Bergen. Kommunane kring Sognefjorden er venta å få folketalsnedgang fram mot 2040. I dei meir sentrale kommunane nær Bergen, er det venta folketalsauke. Kommunane der det er venta folketalsnedgang, er det også venta ein høgare del eldre innbyggjarar (67 år eller eldre) i 2040.
Utdanning og kompetanse	<ul style="list-style-type: none"> Ein større del i alderen 30-39 år har fullført vidaregåande skule (synkande), samanlikna med del med fullført høgare utdanning (aukande). Del med grunnskule som høgaste fullførte utdanningsnivå er aukande.
Næring og økonomi	<ul style="list-style-type: none"> Det er store skilnader i sysselsettingsgrada, frå om lag 63 prosent i Hyllestad til over 71 prosent i Gulen. Tertiærnæringane dominerer i Fjaler, Lindås og Meland. Hyllestad, Gulen og Osterøy har hovudvekt av sekundærnæringar. Offentleg sektor er største næring i mange kommunar. Regionen har ei særleg styrke innan marin og maritim næring.
Risiko og sårbarheit	<ul style="list-style-type: none"> Fleire område i regionen, spesielt nord for Sognefjorden, har mange skredhendingar. Venta auke i nedbørmengda vil auke faren for jord-, flaum- og sørpeskred i framtida. Som følgje av havnivåstigning er det venta ei auke i stormflo.
Areal, natur og kulturminne	<ul style="list-style-type: none"> Størst del av innbyggerane med trygg tilgang til nærturterreng finn vi i kommunane nord for Sognefjorden (75-100 prosent). Solund og Gulen kjem best ut når det gjeld trygg tilgang til rekreasjonsareal (75-100 prosent), medan under 50 prosent av innbyggerane i Fjaler har trygg tilgang.
Levekår	<ul style="list-style-type: none"> Samanlikna med nasjonalt gjennomsnitt, bur det ein større del born i låginntektshushald i Fedje, Solund og Fjaler. Resten av kommunane ligg likt eller under nasjonalt gjennomsnitt.
Samferdsle	<ul style="list-style-type: none"> Samanlikna med resten av fylket, er det mindre område i Nordhordland og HAFS som er høgtrafikkerte. Mest trafikk finn vi i Lindås, men også i Radøy, og mellom Masfjorden og Gulen til ferjestrekka Lavik – Oppedal. Dette er den mest trafikkerte ferjestrekka i regionen. I sentrale stork sør i regionen, har størst del av innbyggerane eit mellomfrekvent kollektivtilbod. Lengre nord, i mindre sentrale kommunar, har dei fleste eit lågfrekvent kollektivtilbod.
Kultur, fritid og deltaking	<ul style="list-style-type: none"> Valdeltakinga ved både kommune- og fylkestingsval er generelt høgare i dei minst sentrale og minst folkerike kommunane i regionen. Ved stortingsval er valdeltakinga høgare i alle kommunar, og spesielt i kommunane sør for Sognefjorden. Generelt sett deltek ein større del born i kulturskule i mindre folkerike kommunar i fylket. Fleire av dei minst folkerike kommunane i Vestland, finn vi i Nordhordland og HAFS, spesielt frå Austrheim, Masfjorden og nordover. Ein større del av ungdom i regionen opplever eit godt tilbod av idrettsanlegg, samanlikna med opplevd kulturtilbod. Det er likevel store variasjonar mellom kommunane.
Levevanar og helse	<ul style="list-style-type: none"> Samanlikna med gjennomsnittet i fylket, snusar ein mindre del av innbyggerane i regionen dagleg (9 prosent). Når det gjeld røyking, er situasjonen omvendt. Ein større del av innbyggerane i regionen røyker dagleg (10 prosent), samanlikna med gjennomsnittet i fylket. Om lag 73 prosent av innbyggerar i regionen vurderer eiga helse som god eller svært god. Dette er noko under gjennomsnittet i fylket. 42 prosent av innbyggerane rapporterer om sjeldan eller aldri inntak av sukkerholdig brus/leskedrikk. Dette er noko lågare enn gjennomsnittet i fylket.

Kjelde: Vestland fylkeskommune. «Vestland | Statistikk og utviklingstrekk». 2019.

Folkehelseindikatorar for Nordhordland og HAFS

Folkehelseindikator	Deltek ein eller fleire gongar i månaden	Oppnådd pensjonsalder (67 år)	Unge (18-24 år)	Låg inntekt (under 350 000 kroner)
Deltaking i organisert aktivitet	61 %	68 %	52%	51 %
Deltaking i uorganisert aktivitet	88 %	87 %	93 %	83 %
	Del som opplever å ha god tilgang	Oppnådd pensjonsalder	Unge (18-24 år)	Låg inntekt (under 350 000 kroner)
God tilgang på offentlig transport	37 %	47 %	34 %	40 %
God tilgang på natur- og friluftsområde	96 %	96 %	91 %	92 %
God tilgang på kultur	55 %	62 %	57 %	52 %
	Ikkje plaga	Mykje eller svært mykje plaga		
Støy	82 %	1,6 %		

Kjelde: Data frå folkehelseundersøkingane i Hordaland (2018) og Sogn og Fjordane (2019).

Medverknad – Innspel frå innbygarane i Nordhordland og HAFS

	Styrker	Svakheiter	Moglegheiter	Truslar
Folketalsutvikling		<ul style="list-style-type: none"> ○ Fråflytting ○ Skeiv aldersfordeling (unge, eldre) 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Utflytting av statlege arbeidsplassar til regionen ○ Digitalisering ○ Gode bu- og arbeidsområde med pendling på inntil ein time – synleggjerast meir? 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Dårlig infrastruktur, utfordrande å bu, pendle.. ○ Aldrande befolkning ○ Utfordrande med arbeidsplass berre for ein, og ikkje to – påverkar tilflyttinga
Oppvekst, skule og utdanning	<ul style="list-style-type: none"> ○ Gode skuleprestasjonar ○ God kompetanse i barnehagane ○ Tilgang til barnehageplassar utover det årlege opptaket 		<ul style="list-style-type: none"> ○ Desentraliserte lesesalar og utdanningstilbod ved hjelp av digitalisering ○ Fjerning av fylkesgrensa kan opne tilbødet på vidaregåande skule ○ Betre moglegheit for å bu heime gjennom vidaregåande skule ved utvida tilbod 	
Kompetanse og rekruttering		<ul style="list-style-type: none"> ○ Rekruttering av relevant arbeidskraft ○ Svakt utdanningstilbod 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Gode moglegheiter for rekruttering om det er arbeidsplass til to 	
Samferdsel og infrastruktur		<ul style="list-style-type: none"> ○ Etterslep i vedlikehald av vegnettet ○ Lite tilrettelagd for gåande og syklende ○ Dårlig kollektivtilbod 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Utbetring av veg (E39 og kystveg) – potensiale for vekst ○ Ferjeavløysing ○ Litt utbetring er betre enn ingenting ○ Samordning av kollektivtilbødet mellom Hordaland og Sogn og Fjordane 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Rasutsett ○ Dårlig veg og store avstandar, lang reisetid mellom kommunane i regionen ○ Sårbart flytilbod ○ Få ferjeavgangar

Utfordringar for Vestland – utkast – sak til fellesnemnda/arbeidsutvalet – 18.juni

			<ul style="list-style-type: none"> ○ Ta vidare Regional strategisk plan for kysten 2018-2029 (Sogn og Fjordane) – satsing på infrastruktur 	
Verdiskaping og innovasjon	<ul style="list-style-type: none"> ○ Gode på digitalisering og ny teknologi 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Liten eller ingen tilgang på risikovenleg kapital 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Grunder-tradisjon ○ Innovasjon innan marin sektor, eks. tare dyrking, algeprosjekt ○ Potensiale innan det grønne skifte ○ Vekst innan reiseliv ○ Vekst innan vindkraft, kommersialisering av havvind skjer i Gulen ○ Hydrogenproduksjon ○ Geopark 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Fragmentert verkemiddelapparat
Bedrifter og arbeidsplassar	<ul style="list-style-type: none"> ○ Heilårs arbeidsplassar ○ Sterke fagmiljø 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Få eller ingen kompetanse-arbeidsplassar 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Satsing på arbeid for to ○ Vidareutvikle det tette samarbeidet mellom bedriftene ○ Det er trykk på etablering innan havbruk, fisk og industri 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Dårlig infrastruktur trugar utviklinga til næringslivet i regionen ○ For lite mangfald blant bedriftene kan gjere det utfordrande å skaffe jobb til to
Helse og levevanar				<ul style="list-style-type: none"> ○ Kvaliteten i helsetenester ○ Dårlig tilgang på fastlege
Areal, natur og kulturminne	<ul style="list-style-type: none"> ○ Naturmangfaldet har god tilstand ○ Befolkninga har god tilgang til natur- og rekreasjonsområde ○ Berekraftig bruk av naturressursar 		<ul style="list-style-type: none"> ○ Ledig areal, ferdig regulert ○ Ta vidare Regional strategisk plan for kysten 2018-2029 (Sogn og Fjordane) – sjøareal og strandsone 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Arealkonflikt og arealstorleik ved utbygging av vindkraft – etterspør ryddige prosessar og lokal styring ○ Trykk på etablering av havbruk, fiske og industri
Kultur og fritidstilbod	<ul style="list-style-type: none"> ○ Stor frivillig innsats ○ Gode idrettsanlegg ○ Variert kulturtilbod 		<ul style="list-style-type: none"> ○ Kulturtilbod viktig for busetjing og trivsel ○ Frivilligheita er ein stor ressurs og er med på å bygge attraktive lokalmiljø 	
Klima og miljø			<ul style="list-style-type: none"> ○ Algeprosjekt (viktig start på grøn industri) 	
Sosiale forskjellar og utanforskap				
	Styrker	Svakheiter	Moglegheiter	Truslar

Oppslutning: Spørjeundersøking – 75 respondentar i møteregion Nordhordland og HAFS. Dialogmøte – om lag 95 fram møtte.

2.2.4 Møteregion Sunnfjord og Nordfjord

Selje, Eid, Vågsøy, Flora, Bremanger, Stryn, Gloppen, Gaular, Førde, Jølster, Naustdal

Utviklingstrekk i Sunnfjord og Nordfjord

Folk og busetting	<ul style="list-style-type: none"> Folketalsauke i kommunane dei siste fem åra, med unntak av Bremanger, Vågsøy, Selje og Jølster. Folketalsveksten fram mot 2040 er hovudsakleg venta å skje i dei meir sentrale kommunane – Førde og Flora. I 2040 er det venta at innbyggjarar som er 67 år eller eldre utgjer mellom 20 og 30 prosent av befolkninga i regionen.
Utdanning og kompetanse	<ul style="list-style-type: none"> Om lag 80 prosent av unge (25-29 år) i dei fleste kommunane har vidaregåande skule eller meir som utdanning. Aukande del innbyggjarar i alderen 30-39 år har høgare utdanning (fleire enn fullført vidaregåande skule). Minst del har grunnskule (men aukande).
Næring og økonomi	<ul style="list-style-type: none"> Kommunane i indre strok har spesielt høg sysselsettingsgrad (71-75 prosent), godt over fylkessnittet. Elles ligg både Eid, Selje og Vågsøy også over fylkessnittet, og Bremanger og Flora er svært likt gjennomsnittet for Vestland. Tertiærnæringane dominerer i Stryn, Gloppen, Flora, Gaular og Vågsøy. Offentleg sektor er største næring i mange kommunar. Industri er også ein vesentleg del av arbeidsplassane. Regionen har ei særleg styrke innan marin og maritim næring og fornybar energiproduksjon.
Risiko og sårbarheit	<ul style="list-style-type: none"> Fleire område, spesielt langs fjordane, har mange skredhendingar. Venta auke i nedbørsmengda vil auke faren for jord-, flaum- og sørpeskred i framtida. Som følgje av havnivåstigning er det venta ei auke i stormflo.
Areal, natur og kulturminne	<ul style="list-style-type: none"> 75-100 prosent av innbyggjarane i fem av elleve kommunar har trygg tilgang til nærturterreng. Flora og Gloppen kjem dårlegast ut, der delen med trygg tilgang er under 50 prosent. Gaular har størst del innbyggjarar med trygg tilgang til rekreasjonsareal (75-100 prosent). I andre enden av skalaen finn vi Flora, Eid og Stryn, der under 50 prosent av innbyggjarane har trygg tilgang til rekreasjonsareal.
Levekår	<ul style="list-style-type: none"> Samanlikna med nasjonalt gjennomsnitt, bur det ein større del born i låginntektshushald i fire av elleve kommunar i regionen (Stryn, Gloppen, Flora og Bremanger). Førde har minst del born busett i låginntektshushald.
Samferdsle	<ul style="list-style-type: none"> Dei mest trafikkerte områda er sentralt i Førde og i Flora. Vegene mellom Førde og Vågsøy, via Nordfjordeid, er også blant dei meir trafikkerte strekkene i regionen. I dette område finn vi også den mest trafikkerte ferjestrekka i regionen, Anda – Lote. Dei fleste innbyggjarane har eit mellom- til lågfrekvent kollektivtilbod.
Kultur, fritid og deltaking	<ul style="list-style-type: none"> Deltaking ved kommune- og fylkestingsval er høg i Eid, Gloppen, Jølster og Naustdal. Elles ligg dei andre kommunane likt eller noko under fylkesgjennomsnittet. Det er ei høgare deltaking ved stortingsval i dei aller fleste kommunane. Størst del av ungdommen (60 prosent eller meir) i alle kommunane i regionen syns tilbodet av idrettsanlegg er bra. Godt over halvparten av ungdom i Bremanger, Vågsøy, Eid, Stryn, Gloppen og Førde syns også kulturtilbodet er bra.
Levevanar og helse	<ul style="list-style-type: none"> Del innbyggjarar som røyker eller snusar dagleg, er likt med gjennomsnittet i fylket. Tre av fire innbyggjarar vurderer eiga helse som god eller svært god, om lag likt med gjennomsnittet i fylket. 42 prosent av innbyggjarane rapporterer om sjeldan eller aldri inntak av sukkerholdig brus/leskedrikk. Dette er noko lågare enn gjennomsnittet i fylket.

Kjelde: Vestland fylkeskommune. «Vestland | Statistikk og utviklingstrekk». 2019.

Folkehelseindikatorar for Sunnfjord og Nordfjord

Folkehelseindikator	Deltek ein eller fleire gongar i månaden	Oppnådd pensjonsalder (67 år)	Unge (18-24 år)	Låg inntekt (under 350 000 kroner)
Deltaking i organisert aktivitet	62 %	64 %	46 %	46 %
Deltaking i uorganisert aktivitet	90 %	90 %	92 %	84 %
	Del som opplever å ha god tilgang	Oppnådd pensjonsalder	Unge (18-24 år)	Låg inntekt (under 350 000 kroner)
God tilgang på offentlig transport	46 %	57 %	39 %	49 %
God tilgang på natur- og friluftsområde	96 %	94 %	92 %	90 %
God tilgang på kultur	82 %	82 %	78 %	75 %
	Ikkje plaga	Mykje eller svært mykje plaga		
Støy	77 %	3,1 %		

Kjelde: Data frå folkehelseundersøkingane i Hordaland (2018) og Sogn og Fjordane (2019).

Medverknad – Innspel frå innbyggjarane i Sunnfjord og Nordfjord

	Styrker	Svakheiter	Moglegheiter	Truslar
Folketalsutvikling		<ul style="list-style-type: none"> ○ Fråflytting ○ Skeiv aldersfordeling 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Arbeide for at fleire ungdom etablerer seg i regionen ○ Satsing på regionsenter viktig ○ Allereie attraktivt for turisme, det kan bidra til å skape meir attraktive buplassar 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Ungdomsflukt ○ Færre statlege funksjonar til regionen skaper negative ringverknader
Oppvekst, skule og utdanning	<ul style="list-style-type: none"> ○ Lågt fråfall i skulen ○ Gode skuleprestasjonar ○ Tilgang til barnehageplassar utover det årlege opptaket 		<ul style="list-style-type: none"> ○ Godt, kortreist utdanningstilbod gjennom ein samla strategi for utdanning og kompetanse 	

Utfordringar for Vestland – utkast – sak til fellesnemnda/arbeidsutvalet – 18.juni

<p>Kompetanse og rekruttering</p>		<ul style="list-style-type: none"> ○ Rekruttering av relevant arbeidskraft ○ Svakt utdanningstilbod 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Behov for regionale kompetansmiljø, eks. på tiltak: Fjordane virtuelle campus og marint ressurscenter ○ Stort potensiale for kompetansetiltak innan vidaregåande skule og høgskule ○ Satsing på lærlingplassar for å få ungdommen til å bli/flytte tilbake ○ Rekord i rekruttering når statlege funksjonar flyttast til regionen – fortsett med dette 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Ubalanse i dag mellom statlege tenester og privat næringsliv i Nordfjordområdet
<p>Samferdsel og infrastruktur</p>		<ul style="list-style-type: none"> ○ Etterslep i vedlikehald av vegnettet ○ Dårlig kollektivtilbod ○ Dårlig tilrettelagd for syklende og gåande 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Betre infrastruktur bind fylket saman. Eks E39, kystvegen, Stad skipstunnel, hurtigbåt Bergen-Ålesund ○ Kollektivtransport – tenk nytt. Mobilitet som teneste. ○ Ny miljøvennleg teknologi (digitalisering, hydrogen, elektrifisering) ○ Bompengetilvilje for FV57 Dale-Førde ○ Breiband til alle, viktig for å redusere avstand og tid 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Rasfarlege vegar ○ Mangelfullt kollektivtilbod, lite tilpassa behovet ○ Større avstandar mellom nord og sør i fylket, utfordrande med dagens infrastruktur mange område ○ Nedbygging av flyrute (Førde-Bergen) ○ Uoversiktleg offentleg forvaltning innan breiband
<p>Verdiskaping og innovasjon</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Sterk omstillingsevne ○ Gode på digitalisering og ny teknologi 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Få nyetableringar ○ Generelt liten tilgang til risikovenleg kapital 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Langsiktige innovasjonsstrategiar vil kunne bidra til utvikling og vekst i grøne næringar ○ Kystrådet og fokus på nye verkemiddel tilpassa kysten er viktig for verdiskapinga ○ Aktørane har tru på meir vekst i turismen – investeringar er mogleg 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Verkemiddelapparat må vere til stades lokalt ○ Drift har større fokus enn innovasjon i dag ○ Frykt for utfordrande organisering som gjer ny fylkeskommune mindre tilgjengeleg
<p>Bedrifter og arbeidsplassar</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Heilårs arbeidsplassar 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Sårbare fagmiljø 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Turismen er i vekst og det er investeringsvilje – viktig å satse på heilårsturisme og digitale plattformer ○ Etablere statlege funksjonar ○ Desentralisering – mogleg å skape sterke kompetansmiljø også i distrikta ○ Kan nytt ansvar for hamneforvaltning i fylkeskommunen bidra til nye offentlege arbeidsplassar i regionen? 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Næringslivet må vere budd på det digitale skiftet ○ Samferdsel og infrastruktur er ei utfordring for ytterlegare vekst, til dømes innan reiseliv
<p>Helse og levevanar</p>				
<p>Areal, natur og kulturminne</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Naturmangfaldet har god tilstand ○ Berekraftig bruk av naturressursar ○ Befolkninga har god tilgang til natur- og rekreasjons-område 		<ul style="list-style-type: none"> ○ Fortsett med Regional strategisk plan for kysten 2018-2029 (Sogn og Fjordane) – viktig for korleis vi disponerer sjøareal og strandsone. ○ Kystrådet – fremjar samarbeid om dette mellom kommunane 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Vekst i turisme gjer naturområda meir trafikkerte. Behov for auka fokus på berekraftig turisme

Utfordringar for Vestland – utkast – sak til fellesnemnda/arbeidsutvalet – 18.juni

<p>Kultur og fritidstilbod</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Stor frivillig innsats ○ Gode idrettsanlegg ○ Variert kulturtilbod 		<ul style="list-style-type: none"> ○ Fokus på regionale kultursatsingar ○ Etablere nynorskhuset i Førde ○ Dyrke regionen si styrke når det gjeld festivalar – mange ringverknader ○ Turisme kan bidra positivt til innbygarane sitt tilbod ○ Festivalstrategien i Sogn og Fjordane – fortsett med dette 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Lite langsiktig finansiering til festivalane – aukar usikkerheit
<p>Klima og miljø</p>			<ul style="list-style-type: none"> ○ Lokale miljø har høg kompetanse innan den grønne skiftet – start dialogen. Eks. Naturvernforbundet og Vestlandsforskning ○ Bruk ungdommen sitt engasjement innan miljøtema ○ Større fokus på klima, miljø og berekraftige løysingar i skulen 	
<p>Sosiale forskjellar og utanforskap</p>			<ul style="list-style-type: none"> ○ Følgje opp og vidareutvikle Gloppen-modellen for integrering ○ Festivalar kan nyttast for å fremje integrering ○ Fremje samarbeid mellom frivillige, næringsliv og det offentlege – viktig ressurs for trivsel, integrering og deltaking 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Frykt for sentralisert mobbe- og elevombod ○ Dårlig kollektivtilbod, trussel for integrering og deltaking
	Styrker	Svakheiter	Moglegheiter	Truslar

Oppslutning: Spørjeundersøking – 99 respondentar i møtereion Sunnfjord og Nordfjord. Dialogmøte – om lag 130 fram møtte.

2.2.5 Møtereion Sunnhordland

Sveio, Bømlo, Etne, Austevoll, Stord, Fitjar, Tysnes, Kvinnherad

Utviklingstrekk i Sunnhordland

Folk og busetting	<ul style="list-style-type: none"> Folketalsvekst dei siste fem åra, med unntak av Kvinnherad. Venta folketalsvekst fram mot 2040 i dei mest sentrale kommunane i fylket, det inkluderer Stord og Sveio i denne regionen. Bømlo og Kvinnherad er venta å ha spesielt høg del eldre (67 år eller eldre) innbyggjarar i 2040.
Utdanning og kompetanse	<ul style="list-style-type: none"> Større del i aldersgruppa 30-39 år har fullført vidaregåande skule, samanlikna med dei som har høgare utdanning. Del med høgare utdanning har likevel auka dei siste fire åra, medan del med vidaregåande skule har gått noko ned. Del med grunnskule i denne aldersgruppa har auka noko, likt med elles i fylket.
Næring og økonomi	<ul style="list-style-type: none"> Syssettingsgrada i dei fleste kommunane ligg nær fylkessnittet, bortsett frå eit noko høgare nivå i Austevoll (71 prosent). Tertiærnæringane dominerer i Etne, Stord, Bømlo og Austevoll. Del syssette innan sekundærnæringane er likevel tilnærma like stor i dei tre førstnemnde kommunane. Offentleg sektor er største næring i Fitjar, Tysnes, Kvinnherad, og spesielt i Sveio. Regionen har ei særleg styrke innan marin og maritim næring og fornybar energiproduksjon.
Risiko og sårbarheit	<ul style="list-style-type: none"> Store område i regionen har høg/svært høg radonfare. Som følge av havnivåstigning er det venta ei auke i stormflo.
Areal, natur og kulturminne	<ul style="list-style-type: none"> Over halvparten av innbyggjarane i alle kommunane har trygg tilgang til nærterrenng. Delen er spesielt høg i Sveio, Bømlo og Tysnes (75-100 prosent). Over halvparten av innbyggjarane i alle kommunane har trygg tilgang til rekreasjonsareal, med unntak av Etne (under 50 prosent).
Levekår	<ul style="list-style-type: none"> Alle kommunane har ein lik eller mindre del born busett i låginntektsushald, samanlikna med nasjonal gjennomsnitt (12,3 prosent). Unntaket er Sveio.
Samferdsle	<ul style="list-style-type: none"> Det er mykje trafikk i store deler av regionen, spesielt i Sveio, Stord og Bømlo, men også mellom Fitjar og Os. I sistnemnde område finn vi også ferjestrekka Halhjem – Sandvikvåg. Dette er ein av mange ferjestrekk i regionen, men Halhjem – Sandvikvåg er den mest trafikkerte. Størst del av innbyggjarane har eit mellom- til lågfrekvent kollektivtilbod.
Kultur, fritid og deltaking	<ul style="list-style-type: none"> Det er generelt noko lågare deltaking ved kommune- og fylkestingsval i regionen, samanlikna med gjennomsnittet for fylket. Fleire av kommunane har ei høgare deltaking enn fylkesgjennomsnittet ved stortingsval. Over 60 prosent av ungdom i alle kommunar i regionen tykkjer tilbodet av idrettsanlegg er bra (manglar data frå Tysnes). Variasjonen mellom kommunane er noko større når det gjeld kulturtilbod, men over halvparten av ungdom i Etne, Stord, Kvinnherad, Fitjar og Bømlo meiner tilbodet er bra.
Levevanar og helse	<ul style="list-style-type: none"> Del innbyggjarar som røyker dagleg, er likt med gjennomsnittet i fylket. Del som snusar dagleg, er lågare enn gjennomsnittet (og lågast av alle regionane i fylket). Blant alle fem regionane, er det minst del av innbyggjarane i Sunnhordland som vurderer eiga helse som god eller svært god. Delen er likevel i overkant av 72 prosent i regionen. 43 prosent av innbyggjarane rapporterer om sjeldan eller aldri inntak av sukkerholdig brus/leskedrikk. Dette er noko lågare enn gjennomsnittet i fylket.

Kjelde: Vestland fylkeskommune. «Vestland | Statistikk og utviklingstrekk». 2019.

Folkehelseindikatorar for Sunnhordland

Folkehelseindikator	Deltek ein eller fleire gongar i månaden	Oppnådd pensjonsalder (67 år)	Unge (18-24 år)	Låg inntekt (under 350 000 kroner)
Deltaking i organisert aktivitet	60 %	67 %	41 %	46 %
Deltaking i uorganisert aktivitet	88 %	91 %	90 %	82 %
	Del som opplever å ha god tilgang	Oppnådd pensjonsalder	Unge (18-24 år)	Låg inntekt (under 350 000 kroner)
God tilgang på offentleg transport	37 %	49 %	40 %	47 %
God tilgang på natur- og friluftsområde	96 %	94 %	93 %	91 %
God tilgang på kultur	80 %	85 %	79 %	77 %
	Ikkje plaga	Mykje eller svært mykje plaga		
Støy	82 %	3 %		

Kjelde: Data frå folkehelseundersøkingane i Hordaland (2018) og Sogn og Fjordane (2019).

Medverknad – Innspel frå innbyggjarane i Sunnhordland

	Styrker	Svakheiter	Moglegheiter	Truslar
Folketalutvikling		<ul style="list-style-type: none"> ○ Skeiv aldersfordeling ○ Fråflytting ○ Spreidd busetnad 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Funksjonar og arbeidsplassar (statlege og fylkeskommunale) må til regionen for å balansere mot Rogaland 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Fryktar utkantposisjon i fylket til tross for at regionen er sentral i Vest-Noreg ○ For få unge i regionen
Oppvekst, skule og utdanning	<ul style="list-style-type: none"> ○ God tilgang til barnehageplassar heile året ○ Høg kompetanse i barnehagane ○ Lågt fråfall i skulen 		<ul style="list-style-type: none"> ○ Desentralisert skulestruktur med sterke fagmiljø ○ Legge til rette for verdig og meningsfylt liv ved å tilby tilrettelagd opplæring (TO) med mykje praksis so nært heimen som mogleg på vidaregåande skule 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Fylkessamanslåinga kan få følgjer for moglegheita til bruk av vidaregåande skule i Rogaland. Tilbodet må oppretthaldast og fylgjast opp med transportmoglegheiter. ○ Mange ungdom frå regionen går på vidaregåande skule i Rogaland –

Utfordringar for Vestland – utkast – sak til fellesnemnda/arbeidsutvalet – 18.juni

			<ul style="list-style-type: none"> o Bete tilrettelagd transport på sjø vil fremje felles utnytting av skuletilbodet i området (inkludert tilbodet til Rogaland) 	utfordrande å følgje utviklinga då dei ofte ikkje er med i statistikken til Hordaland i dag
Kompetanse og rekruttering		<ul style="list-style-type: none"> o Vanskeleg å rekruttere relevant o Svakt arbeidstilbod 	<ul style="list-style-type: none"> o Kompetanseutvikling må skje i nært samarbeid med næringar, til dømes praksisplass hjå lokale næringar, klasserom ute på anlegga o Lokale næringar sitt fokus på teknologisk utvikling og kvalitet er med på å bygge kompetanse lokalt 	
Samferdsel og infrastruktur		<ul style="list-style-type: none"> o Dårlig kollektivtilbod o Etterslep i vedlikehald av vegnettet o Dårlig tilrettelagd for syklende og gåande 	<ul style="list-style-type: none"> o E39 må på plass, svært viktig for rå skape eit vekstkraftig næringsliv og attraktivitet for regionen o Bru for ferje er svært viktig for innbygarane o Vintersikker, rassikker og gul stripe på E134 – det viktigaste aust-vest sambandet o Hurtigbåt i Sunnhordlandbassenget og mot Bergen er viktig, knyte heile kysten i Vestland saman o «Hent meg»-prosjektet o Samordning mellom kollektiv og reiseliv kan opne opp for bete tilbod til innbygarane, til dømes «Travel like the locals» o Flyplassen på Stord er viktig, må få same forvaltningsnivå som flyplassane i Sogn og Fjordane 	<ul style="list-style-type: none"> o Rasutsette vegar o Lite tilrettelagt for syklistar i tunellane o Fleire av plasseringane på stoppestader med hurtigbåt i dag, gjer det upraktisk for mange å velje dette kollektivtilbodet. Stoppestad der folk bur er viktig o Bekymra for el-ferjesatsinga grunna moglege negative konsekvensar som kutt i rutetilbodet
Verdiskaping og innovasjon	<ul style="list-style-type: none"> o Sterk omstillingsevne o Gode på digitalisering og ny teknologi o Gode på å skaffe seg ny kunnskap gjennom bedrifts- eller forskingsarbeid 		<ul style="list-style-type: none"> o Etterspurde merkevarer innan fiskeri som kan vidareutviklast, konstant fokus på utvikling og bygging av varer med høg kvalitet o Behov for å utvikle berekraftige anlegg (elektrifisering, nye forkjelder, betre fiskehelse, postsmolt, avfallsprodukt) 	
Bedrifter og arbeidsplassar	<ul style="list-style-type: none"> o Sterke fagmiljø o Heilårs arbeidsplassar o Mange lokale arbeidsplassar 	<ul style="list-style-type: none"> o Sårbare fagmiljø o Liten variasjon i næringslivet o Få eller ingen kompetansearbeids plassar 	<ul style="list-style-type: none"> o Satsing på nyskaping og ny teknologi i marin og maritim næring, som regionen allereie er sterke innan, må prioriterast o Etter regionreforma går fiskerihammer over til fylket, skaper nye moglegheiter for eksisterande næringar o Tettare samarbeid med Rogaland om næringsklynger (marin, maritim, energi, reiseliv, shipping) 	<ul style="list-style-type: none"> o Svært få offentlege arbeidsplassar (statleg og fylkeskommunale) skaper mindre breidde i arbeidsmarknaden o Fylkesgrensa mot Rogaland skaper hindringar for utvikling – viktig med tett samarbeid med Haugalandsrådet om å styrke felles bu- og arbeidsmarknad o Kystsoneplanen – for detaljert, overstyring, skaper ikkje moglegheiter
Helse og levevanar				<ul style="list-style-type: none"> o Livsstilssjukdommar som gjev alvorlege utfordringar for den einskilde og for samfunnet

Utfordringar for Vestland – utkast – sak til fellesnemnda/arbeidsutvalet – 18.juni

<p>Areal, natur og kulturminne</p>	<ul style="list-style-type: none"> God tilgang til natur- og rekreasjonsområde Naturmangfaldet har god tilstand Berekraftig bruk av tilgjengelege naturressursar 		<ul style="list-style-type: none"> Regelverk, godt planarbeid og like rammeføresetnader som legg til rette for og fremjar god utvikling av akvakulturlandskap 	<ul style="list-style-type: none"> Ynskje om å bygge ut vindkraft (on- og offshore) For lite areal tilgjengeleg for utvikling, både på land og til sjøs
<p>Kultur og fritidstilbod</p>	<ul style="list-style-type: none"> Variert kulturtilbod Stor frivillig innsats Gode idrettsanlegg 		<ul style="list-style-type: none"> Viktige delar av norgeshistoria har utspunne seg i Sunnhordland (kristning, dei tidlegaste lovtinga) – kan bidra til å bygge opp under vestlandsidentitet og kultur Utnytte dei viktige kulturanlegga i regionen meir, til dømes Moster Amfi og Baroniet i Rosendal 	<ul style="list-style-type: none"> Dårleg kollektivtilbod og korrespondanse mellom dei ulike tilboda, gjer det vanskeleg for mange å delta på fritida
<p>Klima og miljø</p>			<ul style="list-style-type: none"> Mykje havvind ved kysten - gode moglegheiter for utbygging av vindkraft i regionen Reduserer CO2-avtrykket på laks gjennom (1) god fiskehelse gjennom kortare tid i sjø (noko som aukar overlevinga) og (2) foredling lokalt 	<ul style="list-style-type: none"> Fiskerinæringa ytrar motstand til offshore vindkraft Kollektivtransport til sjøs er viktig i regionen, men forureininga er altfor høg
<p>Sosiale forskjellar og utanforskap</p>			<ul style="list-style-type: none"> Arbeide for trygge skulemiljø for å hindre fråfall 	<ul style="list-style-type: none"> Lite fokus på utfordringane som kjem med personar som er multistruke – gjer det vanskelegare å legge til rette for verdige liv
	<p>Styrker</p>	<p>Svakheiter</p>	<p>Moglegheiter</p>	<p>Truslar</p>

Oppslutning: Spørjeundersøking – 45 respondentar i møteregion Sunnhordland. Dialogmøte – om lag 80 frammmøtte.